

Materiał porównawczy
do ustawy z dnia 10 października 2008 r.

**o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy
strukturalnych i Funduszu Spójności**

(druk nr 276)

USTAWA z dnia 7 września 1991 r. O SYSTEMIE OŚWIATY (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.

Art. 90t.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć regionalne lub lokalne programy:
  - 1) wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
  - 2) wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży.
- [2. Na realizację programów, o których mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego przeznaczają środki własne.]*
- <2. Na realizację programów, o których mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego przeznaczają środki własne, a także mogą przeznaczać środki publiczne, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.>**
3. Jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć programy, o których mowa w ust. 1, we współpracy z organizacjami, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135).
- <4. W przypadku przyjęcia programów, o których mowa w ust. 1, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa szczegółowe warunki udzielania pomocy dzieciom i młodzieży, formy i zakres tej pomocy, w tym stypendia dla uzdolnionych uczniów oraz tryb postępowania w tych sprawach, uwzględniając w szczególności przedsięwzięcia sprzyjające eliminowaniu barier edukacyjnych, a także osoby lub grupy osób uprawnione do pomocy oraz potrzeby edukacyjne na danym obszarze.>**

USTAWA z dnia 4 września 1997 r. O DZIAŁACH ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.)

[Art. 23a.

Dział rozwój regionalny obejmuje sprawy:

- 1) *opracowywania projektów strategii rozwoju kraju;*
- 2) *opracowywania dokumentów programowych z zakresu społeczno-gospodarczego rozwoju kraju, w szczególności będących podstawą do pozyskiwania środków rozwojowych z Unii Europejskiej i z innych źródeł zagranicznych;*
- 3) *przygotowywania prognoz oraz średnio- i długookresowych strategicznych programów rozwoju kraju;*
- 4) *przygotowywania koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;*
- 5) *analizowania zgodności rządowych programów krótko- i średniookresowych z programami strategicznymi;*
- 6) *analizowania zgodności strategii rozwoju województw ze strategią rozwoju kraju;*
- 7) *opracowywania sektorowych programów operacyjnych, z wyjątkiem programów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich i rybołówstwa, realizujących cele strategii, o której mowa w pkt 1, oraz dokumentów, o których mowa w pkt 2, z wykorzystaniem w szczególności środków budżetu państwa oraz środków rozwojowych pochodzących z Unii Europejskiej i z innych źródeł zagranicznych;*
- 8) *zarządzania Funduszem Spójności oraz sektorowymi programami operacyjnymi, z wyjątkiem programów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich i rybołówstwa;*
- 9) *koordynacji opracowywania przez samorządy województw regionalnych programów operacyjnych, zawierania regionalnych porozumień programowych, a także monitorowania i oceny przebiegu ich wykonania;*
- 10) *współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami je zrzeszającymi, a także z partnerami społeczno-gospodarczymi, w zakresie dotyczącym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym rozwoju regionalnego;*
- 11) *nadzorowania wykonania i rozliczenia zawartych kontraktów wojewódzkich.]*

<Art. 23a.

Dział rozwój regionalny obejmuje sprawy:

- 1) **programowania i koordynacji polityki rozwoju, w szczególności opracowywania projektów strategii rozwoju;**
- 2) **programowania i realizacji polityki regionalnej;**
- 3) **opracowywania dokumentów programowych z zakresu społeczno-gospodarczego rozwoju kraju, w tym będących podstawą do pozyskiwania środków rozwojowych z Unii Europejskiej i z innych źródeł zagranicznych;**
- 4) **wykonywania, o ile ustawa nie stanowi inaczej, zadań państwa członkowskiego określonych w przepisach Unii Europejskiej dotyczących funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;**

- 5) opracowywania analiz i prognoz rozwoju społeczno-gospodarczego, regionalnego i przestrzennego, w tym raportu o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym kraju;
- 6) opiniowania zgodności rządowych strategii i programów rozwoju, w rozumieniu przepisów o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ze średniookresową strategią rozwoju kraju;
- 7) zarządzania programami współfinansowanymi z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, w tym sektorowymi programami operacyjnymi, z wyjątkiem programów zarządzanych przez zarządy województw, ministra właściwego do spraw rozwoju wsi oraz ministra właściwego do spraw rybołówstwa;
- 8) zawierania, kontrolowania realizacji i rozliczania kontraktów wojewódzkich;
- 9) współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami je zrzeszającymi, a także z partnerami społeczno-gospodarczymi, w zakresie dotyczącym rozwoju społeczno-gospodarczego, regionalnego i przestrzennego kraju;
- 10) koordynacji opracowywania przez samorządy województw regionalnych programów operacyjnych, zawierania regionalnych porozumień programowych, a także monitorowania i oceny przebiegu ich wykonywania.>

USTAWA z dnia 5 czerwca 1998 r. O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.)

Art. 11.

1. Samorząd województwa określa strategię rozwoju województwa, uwzględniającą w szczególności następujące cele:
  - 1) pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej,
  - 2) pobudzanie aktywności gospodarczej,
  - 3) podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa,
  - 4) zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
  - 5) kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

1a. (uchylony).

[1b. W strategii rozwoju województwa wydziela się okres niewykraczający poza okres objęty aktualnie obowiązującą strategią rozwoju kraju.]

<1b. W strategii rozwoju województwa wydziela się okres niewykraczający poza okres objęty aktualnie obowiązującą średniookresową strategią rozwoju kraju.>

Objaśnienie oznaczeń: [] kursywa – tekst usunięty przez Sejm

◊ druk pogrubiony – tekst wstawiony przez Sejm

1c. Strategia rozwoju województwa zawiera:

- 1) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej województwa,
- 2) określenie celów strategicznych polityki rozwoju województwa,
- 3) określenie kierunków działań podejmowanych przez samorząd województwa dla osiągnięcia celów strategicznych polityki rozwoju województwa,
- [4) listę projektów infrastrukturalnych o szczególnym znaczeniu dla osiągnięcia celów strategicznych rozwoju województwa,*
- 5) prognozę wysokości środków publicznych służących realizacji projektów, o której mowa w pkt 4.]

<1d. Strategia rozwoju województwa uwzględnia cele średniookresowej strategii rozwoju kraju, krajowej strategii rozwoju regionalnego, a także odpowiednich strategii ponadregionalnych oraz jest spójna z planem zagospodarowania przestrzennego województwa.>

2. Samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się:

- 1) tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy,
- 2) utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim,
- 3) pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej,
- 4) wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli,
- 5) racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- 6) wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji,
- 7) wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystywanie,
- 8) promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa,
- 9) wspieranie i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

[3. Strategia rozwoju województwa jest realizowana przez regionalne programy operacyjne, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658), oraz przez inne instrumenty prawne i finansowe.

4. Samorząd województwa może występować o dofinansowanie realizacji regionalnego programu operacyjnego środkami budżetu państwa i środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej oraz innymi środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych, w trybie określonym w odrębnej ustawie.]

<3. Strategia rozwoju województwa jest realizowana przez programy wojewódzkie i regionalny program operacyjny, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140, poz. 984).

4. Samorząd województwa może występować o dofinansowanie realizacji programów wojewódzkich i regionalnego programu operacyjnego środkami budżetu państwa i

środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej oraz innymi środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych, w trybie określonym w odrębnych przepisach.>

5. Wykonywanie zadań związanych z rozwojem regionalnym na obszarze województwa należy do samorządu województwa. Zasady finansowania rozwoju regionalnego oraz źródła dochodów województwa w tym zakresie określają odrębne ustawy.

USTAWA z dnia 20 kwietnia 2004 r. O NARODOWYM PLANIE ROZWOJU (Dz. U. Nr 116, poz. 1206, z późn. zm.)

Art. 23a.

Do zadań wojewody związanych z realizacją regionalnego programu operacyjnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, należy:

- 1) kontrola realizacji projektów, w tym trwałości projektów, ich rezultatów i oddziaływania;**
- 2) przygotowywanie sprawozdań z realizacji projektów i programu operacyjnego w województwie oraz wniosków o płatność, w tym sprawozdania końcowego z realizacji programu operacyjnego w województwie i wniosków o płatność końcową;**
- 3) odzyskiwanie od beneficjentów nieprawidłowo wykorzystanego lub pobranego dofinansowania;**
- 4) nadzór nad przestrzeganiem przez beneficjentów zasad dotyczących informacji i promocji;**
- 5) archiwizacja dokumentów związanych z wdrażaniem programu operacyjnego, w tym przechowywanie zabezpieczeń wnoszonych przez beneficjentów, przez okres wymagany zgodnie z umową o dofinansowanie;**
- 6) przygotowywanie i udostępnianie informacji, związanych z programem operacyjnym, podmiotom uprawnionym do wykonywania czynności kontrolnych i ewaluacyjnych.**

Art. 56c.

1. W przypadku gdy instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca, na skutek przeprowadzonej kontroli lub na podstawie informacji uzyskanych od innego organu kontrolującego, stwierdzi nieprawidłowości polegające na wykorzystaniu przez beneficjenta przekazanych środków finansowych, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 1-3, niezgodnie z ich przeznaczeniem lub umową o dofinansowanie projektu albo decyzją, o której mowa w art. 11 ust. 7, beneficjent niezwłocznie zwraca tę część środków finansowych, która została wykorzystana niezgodnie z ich przeznaczeniem, wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, naliczonej od dnia przekazania tej części środków.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca może wstrzymać dalsze finansowanie projektu.
3. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli, o której mowa w ust. 1, lub na podstawie informacji uzyskanych od innego organu kontrolującego, instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca stwierdzi niemożność dalszej realizacji projektu, zaprzestaje jego finansowania.

<Art. 56d.

Instytucja zarządzająca ustala i nakłada korekty finansowe, o których mowa w art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiającego przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych (Dz. Urz. WE L 161 z 26.06.1999, L 198 z 21.07.2001 oraz L 158 z 27.06.2003; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 14, t. 1, str. 31).>

USTAWA z dnia 30 czerwca 2005 r. O FINANSACH PUBLICZNYCH (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.)

Art. 5.

1. Środkami publicznymi są:
  - 1) dochody publiczne;
  - 2) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA);
  - 3) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi, inne niż wymienione w pkt 2;
  - 4) przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych pochodzące:
    - a) ze sprzedaży papierów wartościowych oraz z innych operacji finansowych,
    - b) z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego,
    - c) ze spłat pożyczek udzielonych ze środków publicznych,
    - d) z otrzymanych pożyczek i kredytów;
  - 5) przychody jednostek sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz pochodzące z innych źródeł.
2. Dochodami publicznymi są:
  - 1) daniny publiczne, do których zalicza się: podatki, składki, opłaty oraz inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa, jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych oraz innych jednostek sektora

- finansów publicznych wynika z odrębnych ustaw niż ustawa budżetowa, zwanych dalej "odrębnymi ustawami";
- 2) inne dochody należne, na podstawie odrębnych ustaw, budżetowi państwa, jednostkom samorządu terytorialnego oraz innym jednostkom sektora finansów publicznych;
  - 3) wpływy ze sprzedaży wyrobów i usług świadczonych przez jednostki sektora finansów publicznych;
  - 4) dochody z mienia jednostek sektora finansów publicznych, do których zalicza się w szczególności:
    - a) wpływy z umów najmu, dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze,
    - b) odsetki od środków na rachunkach bankowych,
    - c) odsetki od udzielonych pożyczek i od posiadanych papierów wartościowych,
    - d) dywidendy z tytułu posiadanych praw majątkowych;
  - 5) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz jednostek sektora finansów publicznych;
  - 6) odszkodowania należne jednostkom sektora finansów publicznych;
  - 7) kwoty uzyskane przez jednostki sektora finansów publicznych z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji;
  - 8) dochody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw, niestanowiące przychodów w rozumieniu ust. 1 pkt 4 lit. a i b;
  - 9) inne dochody należne jednostkom sektora finansów publicznych określone w odrębnych przepisach lub umowach międzynarodowych.
3. Do środków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się:
- 1) środki przeznaczone na realizację programów przedakcesyjnych;
  - 2) środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rybołówstwa;
  - 3) środki:
    - a) Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej "Szekcja Gwarancji",
    - b) Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji,
    - c) Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich;
  - 3a) niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA):
    - a) Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
    - b) Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
    - [c) Szwajcarskiego Mechanizmu Finansowego;]*
    - <c) Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy;>**
  - 4) inne środki.
4. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz środków publicznych niezaliczanych do środków, o których mowa w ust. 3 pkt 3a i 4, biorąc pod uwagę źródło pochodzenia, przeznaczenie oraz beneficjentów tych środków.

Art. 106.

1. Wydatki budżetu państwa dzielą się na:
  - 1) dotacje i subwencje;
  - 2) świadczenia na rzecz osób fizycznych;
  - 3) wydatki bieżące jednostek budżetowych;
  - 4) wydatki majątkowe;
  - 5) wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa;
  - 6) wpłaty środków własnych Unii Europejskiej.
2. Dotacjami są, podlegające szczególnym zasadom rozliczania, wydatki budżetu państwa przeznaczone na:
  - 1) finansowanie lub dofinansowanie:
    - a) zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
    - b) ustawowo określonych zadań, w tym zadań z zakresu mecenatu państwa nad kulturą, realizowanych przez jednostki inne niż jednostki samorządu terytorialnego,
    - c) bieżących zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,
    - d) zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135), zwanym dalej "organizacjami pozarządowymi",
    - e) kosztów realizacji inwestycji- zwane dalej "dotacjami celowymi";
  - 2) dofinansowanie działalności bieżącej ustawowo wskazanego podmiotu, zwane dalej "dotacjami podmiotowymi";
  - 3) dopłaty do określonych rodzajów wyrobów lub usług, kalkulowanych według stawek jednostkowych, zwane dalej "dotacjami przedmiotowymi";
  - [3a) realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, lub projektów realizowanych w ramach tych programów, zwane dalej "dotacjami rozwojowymi";]*
  - <3a) realizację programów, projektów i zadań finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, 3a i 4, zwane dalej „dotacjami rozwojowymi”;>**
  - 4) dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych w zakresie określonym w odrębnej ustawie;
  - 5) pierwsze wyposażenie w środki obrotowe nowo tworzonych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych.
3. Świadczenia na rzecz osób fizycznych obejmują wydatki budżetu państwa kierowane, na podstawie odrębnych przepisów, bezpośrednio lub pośrednio do osób fizycznych, a niebędące wynagrodzeniem za świadczoną pracę.
4. Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują:

- 1) wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń;
  - 2) zakupy towarów i usług;
  - 3) koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań;
  - 4) koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom niezaliczonym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem fundacji i stowarzyszeń.
5. Wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa obejmują w szczególności wydatki budżetu państwa z tytułu oprocentowania i dyskonta od skarbowych papierów wartościowych, oprocentowania zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wypłat związanych z udzielonymi przez Skarb Państwa poręczeniami i gwarancjami oraz koszty związane z emisją skarbowych papierów wartościowych.
6. Wydatki majątkowe obejmują:
- 1) wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego;
  - 2) wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki.
7. Do środków własnych Unii Europejskiej zalicza się:
- 1) udział we wpływach z ceł, opłat rolnych i cukrowych;
  - 2) środki obliczone na podstawie podatku od towarów i usług, zgodnie z metodologią wynikającą z przepisów Unii Europejskiej;
  - 3) środki obliczone na podstawie wartości rocznego produktu krajowego brutto.
8. Do środków własnych Unii Europejskiej są również zaliczane odsetki i kary za nieterminowe lub nieprawidłowo naliczone płatności.

<Art. 106a.

Minister Finansów przekazuje do centralnej bazy danych Komisji Europejskiej, o której mowa w art. 95 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1605/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. UE L 248 z 16.09.2002, str. 1), informacje dotyczące podmiotów, wymienionych w art. 93 ust. 1 lit. e tego rozporządzenia.>

Art. 117.

1. Ustawa budżetowa może określać, w ramach limitów wydatków na okres roku budżetowego, limity wydatków na programy wieloletnie, ujmowane w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.
2. Programy wieloletnie ustanawiane są przez Radę Ministrów w celu realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz innych strategii przyjętych przez Radę Ministrów, w tym w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa. Rada Ministrów ustanawiając program wskazuje jego wykonawcę.
3. Wykaz, o którym mowa w ust. 1, zawiera:
  - 1) nazwę programu;
  - 2) jednostkę organizacyjną realizującą program lub koordynującą jego wykonanie;

- 3) cel programu;
  - 4) zadania, które mają być sfinansowane z budżetu państwa;
  - 5) okres realizacji programu;
  - 6) łączne nakłady, w tym z budżetu państwa, na realizację programu;
  - 7) wysokość wydatków w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.
4. Realizacja programów wieloletnich może być podzielona na etapy.
5. Inwestycje realizowane w ramach programu wieloletniego nie są ujmowane w wykazie inwestycji wieloletnich, o którym mowa w art. 115.
- <6. Programy wieloletnie podlegają zaopiniowaniu przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, z wyjątkiem programów wieloletnich odnoszących się do obronności i bezpieczeństwa państwa.>**

Art. 125.

1. Dysponenci części budżetowych, w terminie do dnia 25 października, przekazują informacje:
  - 1) jednostkom podległym - o kwotach dochodów i wydatków, w tym wynagrodzeń, oraz limitach zatrudnienia osób objętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń;
  - 2) jednostkom samorządu terytorialnego - o kwotach dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej, zadania inspekcji i straży, dotacji na realizację zadań własnych oraz o kwotach dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej<;>
  - <3) samorządom województw – o kwotach dotacji rozwojowej na realizację programów operacyjnych, dla których samorzady województw są instytucją zarządzającą lub pośredniczącą>**- przyjętych w projekcie ustawy budżetowej.
2. W terminie do dnia 1 grudnia jednostki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, opracowują i przekazują właściwym dysponentom części budżetowych projekty planów finansowych na następny rok budżetowy, zgodnie z projektem ustawy budżetowej.
3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do kwot dochodów z podatków i ceł pobieranych przez jednostki podległe Ministrowi Finansów.

Art. 157.

1. Niezrealizowane kwoty wydatków budżetu państwa wygasają, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, z upływem roku budżetowego.
2. Nie wygasają z upływem roku budżetowego wydatki budżetu państwa:
  - 1) których planowanym źródłem finansowania są przychody z kredytów zagranicznych;
  - 2) przeznaczone na finansowanie programów i projektów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-4.
  - 3) (uchylony);
  - 4) (uchylony).

3. Nie później niż do dnia 15 grudnia roku budżetowego Rada Ministrów może ustalić, w drodze rozporządzenia, po uzyskaniu w tej sprawie opinii komisji sejmowej właściwej do spraw budżetu:
    - 1) wykaz wydatków, do których nie stosuje się przepisu ust. 1;
    - 2) plan finansowy wydatków, do których nie stosuje się przepisu ust. 1, w szczególności określonej w art. 100 ust. 2;
    - 3) plan finansowy wydatków, o których mowa w ust. 2;
    - 4) ostateczne terminy dokonania wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego.
  4. Wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, Rada Ministrów uwzględni:
    - 1) terminy zakończenia procedur wynikających z przepisów o zamówieniach publicznych;
    - 2) w przypadku wydatków inwestycyjnych - zrealizowany, ale niezafakturowany zakres zadań rzeczowych danej inwestycji;
    - 3) stopień zaawansowania realizacji inwestycji i programów wieloletnich.
  5. W wykazie, o którym mowa w ust. 3 pkt 1, nie mogą być ujęte wydatki, które w toku realizacji budżetu zostały zwiększone w trybie art. 148 ust. 2 oraz art. 150 ust. 2.
  6. Ostateczne terminy określone w rozporządzeniu wydanym na podstawie ust. 3 pkt 4 nie mogą upłynąć później niż do dnia 30 czerwca roku następnego.
  7. Środki finansowe na wydatki:
    - 1) ujęte w wykazie, o którym mowa w ust. 3 pkt 1;
    - 2) o których mowa w ust. 2- są gromadzone na wyodrębnionym rachunku wydatków centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa.
  8. Minister Finansów, do dnia 31 grudnia roku budżetowego, przekazuje na rachunek, o którym mowa w ust. 7, środki finansowe w wysokości równej łącznej kwocie wydatków ujętych w planach, o których mowa w ust. 3 pkt 2 i 3.
- [8a. *Rada Ministrów w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3, może wskazać środki finansowe, o których mowa w ust. 2 pkt 2, przeznaczone na:*
- 1) *integrację społeczną,*
  - 2) *poprawę jakości kształcenia,*
  - 3) *rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw*
- w ramach programów operacyjnych realizowanych z udziałem Europejskiego Funduszu Społecznego, do których nie stosuje się przepisów ust. 7 i 8, uwzględniając rodzaje beneficjentów, rodzaje projektów oraz procedury stosowane przy ich realizacji.
- 8b. *Środki finansowe, o których mowa w ust. 8a, pozostają na rachunkach beneficjentów programów operacyjnych realizowanych z udziałem Europejskiego Funduszu Społecznego i mogą być wydatkowane w terminie określonym w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3.]*
- <8a. Rada Ministrów w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3, może:**
- 1) **wskazać środki finansowe, o których mowa w ust. 2 pkt 2, przeznaczone na:**
    - a) **integrację społeczną,**
    - b) **poprawę jakości kształcenia,**

c) rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw

– w ramach programów operacyjnych realizowanych z udziałem Europejskiego Funduszu Społecznego, do których nie stosuje się przepisów ust. 7 i 8, uwzględniając rodzaje beneficjentów, rodzaje projektów oraz procedury stosowane przy ich realizacji;

- 2) wskazać, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, środki finansowe, o których mowa w ust. 2 pkt 2, przeznaczone na finansowanie programów, projektów i zadań realizowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-3a, innych niż wymienione w pkt 1, do których nie stosuje się przepisów ust. 7 i 8, uwzględniając rodzaje beneficjentów realizujących projekty, rodzaje projektów oraz procedury stosowane przy ich realizacji, mając na uwadze sprawne funkcjonowanie programu, projektu lub zadania.

8b. Środki finansowe, o których mowa w ust. 8a, pozostają na rachunkach beneficjentów realizujących projekty lub zadania z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-3a, i mogą być wydatkowane w terminach określonych w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3.>

9. Środki finansowe niewykorzystane w terminie określonym przez Radę Ministrów podlegają przekazaniu na dochody budżetu państwa na wyodrębniony rachunek dochodów centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa w terminie 21 dni od dnia określonego w rozporządzeniu wydanym na podstawie ust. 3.

Art. 188.

1. W toku wykonywania budżetu zarząd jednostki samorządu terytorialnego może dokonywać zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, polegających na:

- 1) zmianach planu dochodów i wydatków związanych ze zmianą kwot lub uzyskaniem dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa oraz z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) przenoszeniu wydatków z rezerw budżetowych, zgodnie z planowanym przeznaczeniem wydatków;
- 3) zmianach w planie dochodów jednostki samorządu terytorialnego, wynikających ze zmian kwot subwencji w wyniku podziału rezerw.

[1a. Zarząd województwa może dokonywać zmian w planie dochodów i wydatków budżetu samorządu województwa w zakresie środków przeznaczonych na realizację regionalnych programów operacyjnych, dla których samorząd województwa jest instytucją zarządzającą.

1b. Zmiany, o których mowa w ust. 1a, mogą być dokonywane w związku z wnioskiem beneficjenta pomocy udzielanej ze środków przewidzianych na realizację regionalnych programów operacyjnych, wyłącznie w ramach przyznanych środków.]

<1a. Zarząd województwa może dokonywać zmian w planie dochodów i wydatków budżetu samorządu województwa w zakresie środków przeznaczonych na realizację programów operacyjnych, dla których samorząd województwa jest instytucją zarządzającą lub pośredniczącą.

1b. Zmiany, o których mowa w ust. 1a, nie mogą powodować zmniejszenia lub zwiększenia dochodów i wydatków majątkowych budżetu samorządu województwa

w zakresie środków na realizację programów operacyjnych przekazanych samorządowi w formie dotacji rozwojowej.>

2. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić zarząd jednostki samorządu terytorialnego do:
  - 1) dokonywania innych zmian w planie wydatków, z wyłączeniem przeniesień wydatków między działami;
  - 2) przekazania niektórych uprawnień do dokonywania przeniesień planowanych wydatków innym jednostkom organizacyjnym jednostki samorządu terytorialnego;
  - 3) przekazania uprawnień innym jednostkom organizacyjnym jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania zobowiązań z tytułu umów, których realizacja w roku następnym jest niezbędna dla zapewnienia ciągłości działania jednostki i termin zapłaty upływa w roku następnym.
3. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego może, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu, dokonać zmiany przeznaczenia rezerwy celowej.
4. Kierownicy jednostek organizacyjnych dokonujący przeniesień planowanych wydatków na podstawie uprawnień, o których mowa w ust. 2 pkt 2, wprowadzając zmiany w planach finansowych informują o dokonanych przeniesieniach zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 200.

[1. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-4, są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych, prowadzonych w euro.]

<1. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-4, są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych.>

2. Obsługę bankową rachunków, o których mowa w ust. 1, prowadzi Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego na podstawie umów rachunku bankowego.
3. W ramach obsługi, o której mowa w ust. 2, Narodowy Bank Polski i Bank Gospodarstwa Krajowego dokonują wypłat w złotych lub w euro na podstawie dyspozycji Ministra Finansów lub jego pełnomocników.
4. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-4, stanowią dochody budżetu państwa po ich przekazaniu w złotych na rachunek dochodów budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 5.
5. Nie stanowią dochodów budżetu państwa środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2 i 4, jeżeli dotyczą programów realizowanych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna, o których mowa w rozdziale III rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 1) oraz programów, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1638/2006 z dnia 24 października 2006 r. określającym przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (Dz. Urz. UE L 310 z 9.11.2006, str. 1).

Art. 202.

1. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-4, są przeznaczone na cele określone w umowie międzynarodowej, przepisach odrębnych lub deklaracji dawcy.

[2. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2-4, mogą być wykorzystane na:

- 1) *finansowanie wydatków państwowych jednostek budżetowych związanych z realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2;*
  - 2) *dotacje rozwojowe dla jednostek sektora finansów publicznych oraz innych podmiotów będących beneficjentami tych środków, a także dla podmiotów, którym w ramach programu operacyjnego została powierzona na podstawie porozumienia lub umowy realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów;*
  - 3) *finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej zgodnie z odrębnymi przepisami.*
3. *Dotacje rozwojowe mogą być przekazywane z budżetu państwa w formie zaliczki lub zwrotu wydatków poniesionych na realizację programu operacyjnego finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, lub projektu w ramach takiego programu.]*
- <2. Środki przeznaczone na realizację programów i projektów, z udziałem środków, o których mowa w ust. 1, mogą być wykorzystane na:**
- 1) **finansowanie wydatków państwowych jednostek budżetowych przeznaczonych na realizację programów lub projektów;**
  - 2) **dotacje rozwojowe dla jednostek sektora finansów publicznych oraz innych podmiotów będących beneficjentami tych środków, a także dla instytucji pośredniczących oraz podmiotów, którym w ramach programu finansowanego z udziałem tych środków, została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów;**
  - 3) **finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej zgodnie z odrębnymi przepisami.**
3. **Dotacje rozwojowe mogą być przekazywane z budżetu państwa lub z budżetu samorządu województwa w formie zaliczki lub zwrotu wydatków poniesionych na realizację programu, projektu lub zadania z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, 3a i 4.>**
- <4. Dotacje rozwojowe mogą być przekazywane beneficjentom projektów także za pośrednictwem instytucji pośredniczących oraz przez podmioty, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów.**
5. **Środki dotacji rozwojowej przekazane instytucjom pośredniczącym lub podmiotom, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów, są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych przeznaczonych do obsługi tych środków.**
6. **Dotacje rozwojowe, o których mowa w ust. 4, nie stanowią przychodów instytucji pośredniczących lub podmiotów, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów.**
7. **Dotacje rozwojowe stanowią przychody instytucji pośredniczących lub podmiotów, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów, w części, w jakiej środki te są przeznaczone na realizację projektów przez te instytucje.**
8. **Odsetki od środków otrzymanych, w ramach dotacji rozwojowej w formie zaliczki, przez samorząd województwa, działający jako instytucja zarządzająca w ramach regionalnego programu operacyjnego lub jako instytucja pośrednicząca w ramach krajowego programu operacyjnego, są przeznaczane na realizację odpowiednio**

regionalnego lub krajowego programu operacyjnego, jako wkład własny samorządu województwa.>

[Art. 203.

1. *Samorząd województwa, będący instytucją zarządzającą w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, otrzymuje z budżetu państwa, w formie zaliczki, dotację rozwojową na realizację regionalnego programu operacyjnego.*
2. *Dotacja rozwojowa, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż limit wydatków, o którym mowa w art. 99 ust. 2 pkt 6.*
3. *Dotacja rozwojowa, o której mowa w ust. 1, stanowi dochód samorządu województwa.*

Art. 204.

1. *Samorząd województwa, będący instytucją zarządzającą, udziela dotacji beneficjentom regionalnych programów operacyjnych.*
2. *Dotacje, o których mowa w ust. 1, udzielone jednostce samorządu terytorialnego, stanowią dochód tej jednostki.]*

[Art. 205.

Przepisy art. 203 i 204 stosuje się odpowiednio do programów operacyjnych, dla których samorząd województwa jest instytucją pośredniczącą.]

<Art. 205.

1. **Samorząd województwa otrzymuje z budżetu państwa dotację rozwojową na realizację regionalnego programu operacyjnego, w ramach którego działa jako instytucja zarządzająca lub krajowego programu operacyjnego, w ramach którego działa jako instytucja pośrednicząca.**
2. **Dotacja, o której mowa w ust. 1, stanowi dochód samorządu województwa i może być przeznaczona na:**
  - 1) **realizację projektów samorządu województwa;**
  - 2) **dotacje rozwojowe dla beneficjentów programów, instytucji pośredniczących oraz dla podmiotów, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów, w tym jednostek samorządu terytorialnego.**
3. **Dotacje rozwojowe mogą być przekazywane beneficjentom regionalnych programów operacyjnych także za pośrednictwem instytucji pośredniczących oraz przez podmioty, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów.**
4. **Środki dotacji rozwojowej, o której mowa w ust. 3, przekazane instytucjom pośredniczącym lub podmiotom, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów, są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych przeznaczonych do obsługi tych środków.**
5. **Dotacje rozwojowe, o których mowa w ust. 3, nie stanowią przychodów instytucji pośredniczących lub podmiotów, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów.**
6. **Dotacje rozwojowe stanowią przychód instytucji pośredniczących lub podmiotów, którym w ramach programów została powierzona realizacja zadań odnoszących się**

bezpośrednio do beneficjentów, w części, w jakiej środki te są przeznaczone na realizację projektów przez te instytucje.

7. Kwota dotacji, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż limit wydatków, o którym mowa w art. 99 ust. 2 pkt 6.
8. Do dotacji rozwojowych ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, stosuje się odpowiednio art. 144 i 157.>

Art. 206.

1. Programy operacyjne ujmowane są w załączniku do ustawy budżetowej.
2. Dla każdego programu operacyjnego w załączniku, o którym mowa w ust. 1, określa się:
  - 1) instytucję zarządzającą;
  - 2) środki na realizację programu, w tym:
    - a) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej,
    - b) środki pochodzące z budżetu państwa,
    - c) środki pochodzące z budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
    - d) inne publiczne środki krajowe,
    - e) inne środki;
  - 3) planowane w roku budżetowym i kolejnych dwóch latach dochody budżetu państwa z tytułu wpływu środków z budżetu Unii Europejskiej;
  - 4) planowane w roku budżetowym i kolejnych dwóch latach wydatki na realizację programu, w szczególności określonej w pkt 2;
  - 5) plan wydatków budżetu państwa w roku budżetowym na finansowanie programów, w szczególności klasyfikacji budżetowej: część, dział, rozdział.
3. Środki, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. c, są określane w uchwałach organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego.
- [4. W terminie do dnia 15 sierpnia gminy i powiaty realizujące programy operacyjne przedkładają zarządowi województwa informację o środkach, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. c, planowanych na realizację programów operacyjnych wynikających z uchwał.*
- 5. W terminie do dnia 31 sierpnia zarząd województwa przedkłada ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego zbiorczą informację o środkach, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. c, planowanych na realizację programów operacyjnych w województwie.]*

Art. 209.

1. Szczegółowe warunki przekazywania i wykorzystania dotacji rozwojowej, o której mowa w art. 202, określa umowa zawarta przez dysponenta środków z beneficjentem dotacji.
2. Umowa, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać:
  - 1) opis przedsięwzięcia, w tym cel, na jaki przyznano środki, i termin jego realizacji;
  - [2) kwartalny harmonogram dokonywania wydatków w ramach programu lub projektu;]*
  - <2) harmonogram dokonywania wydatków w ramach programu lub zadania, obejmujący okres co najmniej jednego kwartału;>**
  - 3) wysokość środków przyznanych beneficjentowi i tryb przekazywania tych środków;

<3a) zasady rozliczania odsetek bankowych od przekazanych środków dotacji rozwojowej w formie zaliczki;>

- 4) zobowiązanie do poddania się kontroli przez beneficjenta i tryb kontroli realizacji przedsięwzięcia;
- 5) termin i sposób rozliczenia przyznanych środków;
- 6) formy zabezpieczeń należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań wynikających z umowy;

[7) warunki rozwiązania umowy ze względu na nieprawidłowości występujące w trakcie realizacji programu lub projektu;]

<7) warunki rozwiązania umowy, w tym w szczególności ze względu na nieprawidłowości występujące w trakcie realizacji programu lub projektu, jeżeli charakter nieprawidłowości czyni niemożliwym lub niecelowym dalszą realizację postanowień umowy;>

- 8) warunki i terminy zwrotu środków nieprawidłowo wykorzystanych lub pobranych w nadmiernej wysokości lub w sposób nienależny;
- 9) inne postanowienia wynikające z przepisów wspólnotowych lub krajowych.

[3. W przypadku gdy beneficjentem jest państwowa jednostka budżetowa, warunki, o których mowa w ust. 1, określone zostają w porozumieniu zawartym z instytucją pośredniczącą lub wdrażającą. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem pkt 2, 4 i 6.]

<3. Przepis ust. 2 pkt 6 nie ma zastosowania do beneficjenta dotacji rozwojowej będącego jednostką sektora finansów publicznych albo fundacją, której jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, a także do Banku Gospodarstwa Krajowego.>

Art. 210.

[1. Dotacje przekazane na finansowanie projektów realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, 3a i 4, podlegają rozliczeniu, nie później niż w terminie 30 dni od zakończenia realizacji projektu.]

<1. Dotacje przekazane na finansowanie projektów realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, 3a i 4, podlegają rozliczeniu nie później niż w terminie 60 dni od dnia zakończenia realizacji projektu.>

2. Dotacje przekazane na finansowanie programów operacyjnych podlegają rozliczeniu w terminie określonym w umowie z dysponentem tych środków, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia zakończenia programu.

Art. 211.

1. W przypadku gdy środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, 3a i 4, a także środki przeznaczone na finansowanie programów i projektów realizowanych z tych środków lub dotacji, o których mowa w art. 202, są:

- 1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,
- 2) wykorzystane z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 208,
- 3) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości

- podlegają zwrotowi przez beneficjenta wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia przekazania środków na rachunek wskazany przez organ lub jednostkę przekazujące te środki, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 4. Przepisy art. 145 ust. 2-5 stosuje się odpowiednio.
2. Wykorzystanie środków, o których mowa w ust. 1, w sposób określony w ust. 1 pkt 1 powodujący niezrealizowanie pełnego zakresu rzeczowego projektu, określonego w umowie o której mowa w art. 209 ust. 1, wyklucza prawo otrzymania środków, o których mowa w ust. 1, na realizację projektu w ramach programów finansowanych z udziałem tych środków. Okres wykluczenia rozpoczyna się od dnia, kiedy decyzja, o której mowa w ust. 4, stała się ostateczna, zaś kończy się z upływem 3 lat od dnia dokonania zwrotu tych środków.
- [3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się w odniesieniu do państwowych jednostek budżetowych i jednostek samorządu terytorialnego.*
4. *W przypadku stwierdzenia okoliczności, o których mowa w ust. 1, instytucja zarządzająca wydaje decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki.]*
- <3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do jednostek samorządu terytorialnego.**
4. **W przypadku stwierdzenia okoliczności, o których mowa w ust. 1, instytucja zarządzająca albo instytucja pośrednicząca, wydaje decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki.>**
- <4a. Instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca może, na podstawie porozumienia lub umowy, o których mowa w art. 27 i 32 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, upoważnić instytucję wdrażającą, będącą jednostką sektora finansów publicznych, do wydawania decyzji, o której mowa w ust. 4.**
- 4b. Od decyzji, o której mowa w ust. 4, wydanej przez instytucję pośredniczącą lub instytucję wdrażającą, o której mowa w ust. 4a, beneficjent może złożyć odwołanie do właściwej instytucji zarządzającej; w przypadku wydania decyzji w pierwszej instancji przez instytucję zarządzającą, beneficjent może zwrócić się do tej instytucji z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy.>**
5. W zakresie nieuregulowanym w ust. 1 i 4 stosuje się odpowiednio przepisy działu III Ordynacji podatkowej, z wyjątkiem art. 57 tej ustawy.
6. Uprawnienia organu podatkowego określonego w dziale III Ordynacji podatkowej przysługują:
- 1) instytucji zarządzającej - jako organowi pierwszej instancji;
  - 2) ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego - jako organowi odwoławczemu.
7. Do egzekucji należności, o których mowa w ust. 1, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- <8. Decyzji, o której mowa w ust. 4, nie wydaje się w stosunku do państwowych jednostek budżetowych. Przepisów ust. 1, 2 i 5-7 nie stosuje się do tych jednostek.>**

USTAWA z dnia 6 grudnia 2006 r. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140, poz. 984)

Art. 1.

1. Ustawa określa zasady prowadzenia polityki rozwoju, podmioty prowadzące tę politykę oraz tryb współpracy między nimi.

[2. Ustawy nie stosuje się do programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego, z wyłączeniem przepisów rozdziałów 1, 2 i 7.]

<2. Ustawy nie stosuje się do programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego, z wyłączeniem przepisów rozdziałów 1, 2 i 7.>

[Art. 2.

Przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej, w szczególności w zakresie:

- 1) ochrony środowiska;*
- 2) ochrony zdrowia;*
- 3) promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych;*
- 4) rozwoju kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki;*
- 5) rozwoju miast i obszarów metropolitarnych;*
- 6) rozwoju obszarów wiejskich;*
- 7) rozwoju nauki i zwiększenia innowacyjności gospodarki, w tym rozwoju sektorów opartych na wykorzystaniu nowoczesnych technologii;*
- 8) rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego;*
- 9) rozwoju zasobów ludzkich, w tym podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa, kwalifikacji obywateli, jak również zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz łagodzeniu jego negatywnych skutków;*
- 10) stymulowania powstawania nowych miejsc pracy;*
- 11) tworzenia i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej;*
- 12) wspierania i unowocześniania instytucji państwa;*
- 13) wspierania rozwoju przedsiębiorczości;*
- 14) wspierania wzrostu gospodarczego;*
- 15) zwiększania konkurencyjności gospodarki.*

Art. 3.

Politykę rozwoju prowadzą:

- 1) w skali kraju - Rada Ministrów;*
- 2) w skali regionu - samorząd województwa;*

3) *w skali lokalnej - samorząd powiatowy i gminny.]*

<Art. 2.

Przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

Art. 3.

Politykę rozwoju prowadzą:

- 1) Rada Ministrów;**
- 2) samorząd województwa;**
- 3) samorząd powiatowy i gminny.>**

<Art. 3a.

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego koordynuje realizację strategii rozwoju współfinansowanych ze środków budżetu państwa lub środków rozwojowych pochodzących z Unii Europejskiej lub z innych źródeł zagranicznych przez:

- 1) podejmowanie inicjatyw w zakresie programowania strategicznego, w tym polityki rozwoju;**
- 2) programowanie i realizację polityki regionalnej;**
- 3) okresową ocenę realizacji strategii, o których mowa w art. 9, w odniesieniu do celów i priorytetów średniookresowej strategii rozwoju kraju, oraz przedstawianie opinii o zgodności strategii i programów ze średniookresową strategią rozwoju kraju;**
- 4) monitorowanie i ocenę rozwoju kraju w ujęciu regionalnym i przestrzennym oraz przedstawianie Radzie Ministrów rekomendacji w tym zakresie;**
- 5) opracowywanie raportu o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym, o którym mowa w art. 35b, wraz z rekomendacjami dla polityki rozwoju;**
- 6) wyznaczanie obszarów problemowych o znaczeniu krajowym i ponadregionalnym wymagających interwencji państwa;**
- 7) inne instrumenty określone w odrębnych ustawach.>**

Art. 4.

[1. Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju.]

<1. Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, przy pomocy programów służących osiągnięciu celów, o których mowa w art. 2, z wykorzystaniem środków publicznych.>

[2. Politykę rozwoju realizuje się, w szczególności, przy pomocy:

- 1) programów operacyjnych, służących osiągnięciu celów, o których mowa w art. 2, przy wykorzystaniu środków publicznych;*
- 2) strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych oraz planów wykonawczych.]*

[3. Polityka rozwoju może być prowadzona również na podstawie innych instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach.]

<3. Polityka rozwoju może być prowadzona również na podstawie instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach.>

Art. 5.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) beneficjent - osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, realizującą projekty finansowane z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu;
- 2) instytucja zarządzająca - właściwego ministra, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego lub, w przypadku regionalnego programu operacyjnego, zarząd województwa, odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programu operacyjnego;
- 3) instytucja pośrednicząca - organ administracji publicznej lub inną jednostkę sektora finansów publicznych, której została powierzona, w drodze porozumienia zawartego z instytucją zarządzającą, część zadań związanych z realizacją programu operacyjnego; instytucja pośrednicząca pełni funkcje instytucji pośredniczącej w rozumieniu art. 2 pkt 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 25-78);
- 4) instytucja wdrażająca - podmiot publiczny lub prywatny, któremu na podstawie porozumienia lub umowy została powierzona, w ramach programu operacyjnego, realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów; instytucja wdrażająca (instytucja pośrednicząca II stopnia) pełni również funkcje instytucji pośredniczącej w rozumieniu art. 2 pkt 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;
- <4a) instytucja audytowa – organ administracji publicznej funkcjonalnie niezależny od instytucji zarządzającej oraz instytucji certyfikującej, wyznaczony dla każdego programu operacyjnego i odpowiedzialny za weryfikację skutecznego działania systemu zarządzania i kontroli; instytucja audytowa wykonuje zadania, o których mowa w art. 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;>**
- 5) kontrakt wojewódzki - umowa o dofinansowanie programu operacyjnego środkami pochodzącymi z budżetu państwa, państwowych funduszy celowych lub ze źródeł zagranicznych, zawierana przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z zarządem województwa, w zakresie i na warunkach określonych przez Radę Ministrów;
- 6) kwalifikowalność wydatków - spełnienie przez wydatki poniesione w ramach programów operacyjnych kryteriów:
  - a) spójności z postanowieniami przyjętego programu operacyjnego,

- b) określonych szczegółowo przez instytucję zarządzającą zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 6,
  - c) dodatkowych, przewidzianych dla danego źródła finansowania, w przypadku programów finansowanych ze źródeł zagranicznych;
- 7) partnerzy społeczni i gospodarczy - organizacje pracodawców i organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.), samorządy zawodowe, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 85, poz. 727 i Nr 179, poz. 1484);
- [8) *plan wykonawczy - ramowy dokument programowy, tworzony w przypadku, gdy cele rozwoju mogą być osiągnięte przez dwa lub więcej skoordynowane ze sobą programy operacyjne;*]
- 9) projekt - przedsięwzięcie realizowane w ramach programu operacyjnego na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie, zawieranej między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją pośredniczącą lub instytucją wdrażającą;
- [10) *protest - pisemne wystąpienie podmiotu wnioskującego o dofinansowanie projektu w ramach programu operacyjnego o ponowne sprawdzenie zgodności złożonego wniosku z kryteriami, o których mowa w art. 29 ust. 2 pkt 6;*]
- [11) *system realizacji - zasady i procedury obowiązujące instytucje uczestniczące w realizacji strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych, planów wykonawczych, programów operacyjnych obejmujące zarządzanie, sprawozdawczość, kontrolę i ocenę oraz sposób koordynacji działań tych instytucji.*]
- <11) system realizacji – zasady i procedury obowiązujące instytucje uczestniczące w realizacji strategii rozwoju oraz programów, obejmujące zarządzanie, monitoring, ewaluację, kontrolę i sprawozdawczość oraz sposób koordynacji działań tych instytucji; system realizacji określa również środki odwoławcze przysługujące wnioskodawcy w trakcie naboru projektów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3.>**

Art. 6.

- [1. *Strategię rozwoju kraju, strategię sektorową, strategię rozwoju województwa, programy operacyjne oraz plany wykonawcze podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.*
2. *Podmiot opracowujący dany dokument ogłasza w dzienniku o zasięgu krajowym oraz na swojej stronie internetowej informację o konsultacjach, o których mowa w ust. 1, a w szczególności zaproszenie do uczestnictwa w procesie konsultacji, miejsca spotkań i konferencji, temat spotkań i konferencji oraz adres strony internetowej, na której zamieszczono projekt dokumentu.]*
- <1. Projekty strategii rozwoju podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.**

2. **Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju ogłasza w dzienniku o zasięgu krajowym oraz na swojej stronie internetowej informację o konsultacjach, a w szczególności zaproszenie do uczestnictwa w procesie konsultacji, miejsce i tematy spotkań i konferencji oraz adres strony internetowej, na której zamieszczono projekt strategii rozwoju, z zastrzeżeniem ust. 2a.>**
- <2a. **W przypadku projektu strategii rozwoju o charakterze regionalnym podmiot ogłasza informację o konsultacjach w dzienniku o zasięgu krajowym lub regionalnym oraz na swojej stronie internetowej.>**
3. Podmioty, o których mowa w ust. 1, mogą, w terminie 35 dni od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 2, wyrazić opinię do projektu. Nieprzedstawienie opinii w terminie oznacza rezygnację z prawa jej wyrażenia.
4. W terminie 30 dni od dnia zakończenia konsultacji, o których mowa w ust. 1, podmioty je organizujące przygotowują sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do uwag zgłaszanych w trakcie konsultacji wraz z uzasadnieniem oraz podają je do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej.

<Art. 6a.

Przy opracowywaniu projektu strategii rozwoju i programów uwzględnia się przepisy dotyczące udziału społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocen oddziaływania na środowisko, przeprowadzając postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w przypadkach wymaganych przez te przepisy.>

[Art. 7.

1. *Właściwy wojewoda powołuje, w drodze zarządzenia, stałą konferencję współpracy w zakresie spraw objętych ustawą, dotyczących gmin, powiatów i województwa, w szczególności w odniesieniu do strategii rozwoju województwa oraz regionalnych i krajowych programów operacyjnych, zwaną dalej "Konferencją".*
2. *W skład Konferencji wchodzi:*
  - 1) *wojewoda - jako przewodniczący;*
  - 2) *marszałek województwa - jako wiceprzewodniczący;*
  - 3) *przedstawiciele organizacji biorących udział w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego po stronie samorządowej;*
  - 4) *przedstawiciele gmin i powiatów z terenu danego województwa;*
  - 5) *ze strony rządowej przedstawiciele ministrów, których zakres działania obejmuje sprawy będące przedmiotem obrad Konferencji;*
  - 6) *przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych.*

Art. 8.

1. *Konferencja stanowi forum wymiany informacji oraz ustalania wspólnego stanowiska w zakresie spraw, o których mowa w art. 7 ust. 1.*
2. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może zwrócić się do przewodniczącego Konferencji o włączenie do porządku obrad Konferencji wskazanych przez niego tematów.*
3. *Konferencja obraduje na posiedzeniach plenarnych.*

4. Konferencja przyjmuje stanowisko w drodze uchwały, w obecności co najmniej połowy składu Konferencji określonego w zarządzeniu, o którym mowa w art. 7 ust. 1. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.
5. Przewodniczący powołuje zespoły robocze, w skład których mogą wchodzić osoby niebędące członkami Konferencji. Stanowiska przyjmowane na posiedzeniu zespołów roboczych są przedkładane pod głosowanie na posiedzeniu plenarnym Konferencji.
6. Uchwały Konferencji są przekazywane do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego w terminie 21 dni od dnia ich podjęcia.
7. Członkowie Konferencji uczestniczą w jej pracach nieodpłatnie.]

[Art. 9.

Strategiami rozwoju są:

- 1) strategia rozwoju kraju;
- 2) strategię sektorowe;
- 3) strategię rozwoju województw, o których mowa w art. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.) oraz strategię ponadregionalne obejmujące obszar więcej niż jednego województwa;
- 4) strategię rozwoju lokalnego, w tym strategię rozwoju powiatów oraz strategię rozwoju gmin.

Art. 10.

1. Strategia rozwoju kraju jest dokumentem planistycznym określającym podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym.
2. Strategia rozwoju kraju obejmuje okres co najmniej 7 lat.
3. Strategia rozwoju kraju zawiera w szczególności:
  - 1) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, z uwzględnieniem stanu środowiska, obecnych i przewidywanych uwarunkowań ochrony środowiska oraz zróżnicowań przestrzennych;
  - 2) prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią;
  - 3) określenie celów strategicznych polityki rozwoju;
  - 4) określenie kierunków interwencji podmiotów, o których mowa w art. 3, służącej osiągnięciu celów strategicznych polityki rozwoju;
  - 5) określenie kierunków wspierania rozwoju regionów środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych;
  - 6) wskaźniki realizacji;
  - 7) określenie systemu realizacji oraz ram finansowych.
4. Przy opracowywaniu strategii rozwoju kraju uwzględnia się koncepcję przestrzennego zagospodarowania kraju oraz postanowienia rozdziału I w dziale VI tytułu I ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902, Nr 169, poz. 1199 i Nr 170, poz. 1217).
5. Strategia rozwoju kraju uwzględnia kierunki rozwoju zawarte w dokumentach strategicznych oraz politykach Unii Europejskiej.

Art. 11.

1. *Projekt strategii rozwoju kraju jest opracowywany i uzgadniany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, we współpracy z właściwymi ministrami.*
2. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedstawia Radzie Ministrów projekt strategii rozwoju kraju na kolejny okres, co najmniej 12 miesięcy przed upływem okresu objętego poprzednią strategią rozwoju kraju.*
3. *W czasie trwania procedury opracowywania i uzgadniania strategii rozwoju kraju Sejm i Senat mogą przeprowadzić debatę na temat polityki rozwoju.*
4. *Strategia rozwoju kraju przyjmowana jest w trybie ustawy.*
5. *Prezes Rady Ministrów informuje Sejm i Senat o przyjęciu przez Radę Ministrów strategii rozwoju kraju.*
6. *Prezes Rady Ministrów przekazuje Sejmowi i Senatowi, do dnia 31 lipca każdego roku, informację o realizacji strategii rozwoju kraju w roku poprzednim.*

Art. 12.

1. *Strategia rozwoju kraju podlega okresowej aktualizacji, co najmniej raz na cztery lata. Do aktualizacji strategii rozwoju kraju stosuje się odpowiednio przepisy art. 11.*
2. *Aktualizując strategię rozwoju kraju, bierze się pod uwagę w szczególności stopień osiągnięcia celów określonych w tej strategii oraz uwarunkowania jej realizacji.*
3. *Rada Ministrów może zobowiązać ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego do przedstawienia projektu zaktualizowanej strategii rozwoju kraju w każdym terminie.]*

<Art. 9.

Strategiami rozwoju są:

- 1) **długookresowa strategia rozwoju kraju – dokument określający główne trendy, wyzwania, i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmujący okres co najmniej 15 lat;**
- 2) **średniookresowa strategia rozwoju kraju – dokument określający podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, obejmujący okres 4-10 lat, realizowany przez strategię rozwoju oraz przy pomocy programów, z uwzględnieniem okresu programowania Unii Europejskiej;**
- 3) **inne strategie rozwoju – dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju w danych obszarach wskazanych w średniookresowej strategii rozwoju kraju, odnoszące się do rozwoju regionów, rozwoju przestrzennego, sektorów lub dziedzin, realizowane przy pomocy programów.**

Art. 10.

1. Długookresowa strategia rozwoju kraju zawiera w szczególności:

- 1) **główne trendy i wyzwania, wynikające zarówno z rozwoju wewnętrznego kraju, jak i zmian w jego otoczeniu zewnętrznym;**
- 2) **kompleksową społeczno-gospodarczą koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej z uwzględnieniem wymiaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego, terytorialnego i instytucjonalnego;**
- 3) **scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniające cele i zasady zrównoważonego rozwoju;**

- 4) uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne przestrzennego rozwoju kraju;
  - 5) cele, kierunki i priorytety przestrzennego rozwoju i zagospodarowania kraju oraz sposoby ich realizacji.
2. Długookresowa strategia rozwoju kraju w zakresie rozwoju przestrzennego określa również w szczególności:
- 1) podstawowe elementy struktury przestrzennej kraju;
  - 2) zasady realizacji i koordynacji polityk zmierzających do zapewnienia ładu przestrzennego;
  - 3) rekomendacje do uwzględnienia w średniookresowej strategii rozwoju kraju, w tym wskazania obszarów problemowych o znaczeniu krajowym.
3. Długookresowa strategia rozwoju kraju uwzględnia zobowiązania i uwarunkowania wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej.

Art. 11.

1. Przygotowanie i uzgadnianie projektu długookresowej strategii rozwoju kraju koordynuje Prezes Rady Ministrów lub wyznaczony przez niego przedstawiciel.
2. Rada Ministrów przyjmuje, w drodze uchwały, projekt długookresowej strategii rozwoju kraju na kolejny okres, co najmniej 12 miesięcy przed upływem okresu objętego poprzednią długookresową strategią rozwoju kraju.
3. W czasie trwania procedury opracowywania i uzgadniania długookresowej strategii rozwoju kraju Sejm i Senat mogą przeprowadzić debatę na temat polityki rozwoju.
4. Długookresowa strategia rozwoju kraju jest przyjmowana przez Radę Ministrów w drodze uchwały.
5. Prezes Rady Ministrów informuje Sejm i Senat o przyjęciu przez Radę Ministrów długookresowej strategii rozwoju kraju.

Art. 12.

1. Długookresowa strategia rozwoju kraju może zostać zaktualizowana w każdym terminie, jeżeli wymaga tego aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju.
2. Do aktualizacji długookresowej strategii rozwoju kraju stosuje się art. 11 ust. 1 i 3-5.>

<Art. 12a.

1. Średniookresowa strategia rozwoju kraju zawiera w szczególności:
  - 1) diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, regionalnej i przestrzennej kraju, z uwzględnieniem stanu środowiska;
  - 2) prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią;
  - 3) informację o sposobie uwzględnienia rekomendacji wynikających z raportu ewaluacyjnego, zawierającego szacunkową ocenę skutków strategii, sporządzonego przed rozpoczęciem jej realizacji;
  - 4) określenie celów strategicznych w okresie realizacji strategii w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym;
  - 5) wskaźniki realizacji;
  - 6) określenie kierunków polityki państwa służących osiągnięciu celów strategicznych polityki rozwoju;

- 7) określenie kierunków interwencji podmiotów, o których mowa w art. 3, służącej osiągnięciu celów strategicznych polityki rozwoju;
  - 8) wyznaczenie obszarów problemowych o znaczeniu krajowym i ponadregionalnym wymagających interwencji państwa;
  - 9) założenia systemu realizacji oraz ram finansowych.
2. Projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju jest opracowywany i uzgadniany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego we współpracy z właściwymi ministrami.
  3. Średniookresowa strategia rozwoju kraju ustala strategiczne zadania państwa i zasady uwzględniania ich w programach.
  4. Średniookresowa strategia rozwoju kraju uwzględnia ustalenia zawarte w długookresowej strategii rozwoju kraju.
  5. Przepisy art. 11 ust. 3-5 oraz art. 12 stosuje się odpowiednio.
  6. Prezes Rady Ministrów przekazuje Sejmowi i Senatowi, do dnia 31 lipca każdego roku, informację o realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju, z uwzględnieniem stopnia osiągnięcia celów długookresowej strategii rozwoju kraju w roku poprzednim.
  7. Średniookresowa strategia rozwoju kraju podlega okresowej aktualizacji, co najmniej raz na cztery lata.>

[Art. 13.

1. *Strategia sektorowa jest dokumentem planistycznym określającym uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju w określonym zakresie.*
2. *Strategia sektorowa powinna być zgodna ze strategią rozwoju kraju i obejmuje okres niewykraczający poza okres objęty obowiązującą strategią rozwoju kraju, z zastrzeżeniem ust. 4.*
3. *Strategia sektorowa zawiera w szczególności:*
  - 1) *diagnozę sytuacji w odniesieniu do sektora objętego programowaniem strategicznym;*
  - 2) *prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią;*
  - 3) *określenie celów strategicznych polityki rozwoju w danym zakresie;*
  - 4) *określenie kierunków interwencji podmiotów, o których mowa w art. 3, oraz, o ile będzie to przewidziane, określenie kierunków wspierania rozwoju regionów środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych;*
  - 5) *określenie systemu realizacji oraz ram finansowych;*
  - 6) *wskaźniki realizacji.*
4. *Strategia sektorowa może wykraczać poza okres objęty obowiązującą strategią rozwoju kraju oraz zawierać elementy inne niż określone w ust. 3, jeżeli wynika to z umów międzynarodowych.*
5. *Do strategii ponadregionalnej stosuje się przepisy dotyczące strategii sektorowej, z zastrzeżeniem ust. 6.*
6. *Strategia ponadregionalna może wykraczać poza okres objęty obowiązującą strategią rozwoju kraju, jeżeli warunkuje to jej realizację.*

Art. 14.

1. *Projekt strategii sektorowej opracowuje oraz uzgadnia właściwy minister, z własnej inicjatywy lub w wykonaniu zobowiązania nałożonego przez Radę Ministrów, i przedkłada go ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego, w celu zaopiniowania pod względem zgodności z obowiązującą strategią rozwoju kraju.*
2. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedstawia Radzie Ministrów opinię dotyczącą zgodności projektu strategii sektorowej z obowiązującą strategią rozwoju kraju w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu, o którym mowa w ust. 1.*
3. *W przypadku negatywnej opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Rada Ministrów podejmuje decyzję w sprawie zgodności projektu strategii sektorowej ze strategią rozwoju kraju.*
4. *Strategia sektorowa jest przyjmowana przez Radę Ministrów w drodze uchwały.]*

<Art. 13.

1. **Strategie rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, są spójne ze średniookresową strategią rozwoju kraju i określają w szczególności:**
  - 1) **diagnozę sytuacji w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym, z uwzględnieniem stanu środowiska oraz zróżnicowań przestrzennych;**
  - 2) **prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią;**
  - 3) **określenie celów rozwoju w zakresie objętym strategią;**
  - 4) **wskaźniki realizacji;**
  - 5) **określenie kierunków interwencji, odpowiednio do rodzaju strategii, w ujęciu wojewódzkim lub terytorialnym;**
  - 6) **systemy realizacji i ramy finansowe.**
2. **Strategie rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, mogą obejmować okres wykraczający poza okres obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju, jeżeli wynika to ze specyfiki rozwojowej w danym obszarze oraz mogą zawierać elementy inne niż określone w ust. 1, jeżeli wynika to ze zobowiązań międzynarodowych.**
3. **W przypadku gdy strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, obejmują okres wykraczający poza okres obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju, w strategiach tych wydziela się okres odpowiadający okresowi obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju.**

Art. 14.

1. **Projekt strategii rozwoju, o której mowa w art. 9 pkt 3, opracowuje oraz uzgadnia właściwy minister, z własnej inicjatywy lub w wykonaniu zobowiązania nałożonego przez Radę Ministrów, i przedkłada go ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego, w celu zaopiniowania pod względem zgodności ze średniookresową strategią rozwoju kraju, z wyłączeniem przypadków, gdy projekt strategii rozwoju opracowuje i uzgadnia zarząd województwa.**
2. **Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedstawia Radzie Ministrów opinię dotyczącą zgodności projektu strategii rozwoju, o której mowa w art. 9 pkt 3, ze średniookresową strategią rozwoju kraju, w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu.**

3. Strategie rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, przyjmuje, w drodze uchwały Rada Ministrów, po uzyskaniu opinii, o której mowa w ust. 2, lub sejmik województwa.>

<Art. 14a.

1. Strategiami rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, odnoszącymi się do regionów są w szczególności:
- 1) krajowa strategia rozwoju regionalnego;
  - 2) strategia ponadregionalna;
  - 3) strategia rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.).
2. Projekty krajowej strategii rozwoju regionalnego oraz strategii ponadregionalnych opracowuje minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w konsultacji z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.
3. Krajowa strategia rozwoju regionalnego oraz strategie ponadregionalne są przyjmowane przez Radę Ministrów, w drodze uchwały, na okres niewykraczający poza okres obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Art. 14b.

1. Krajowa strategia rozwoju regionalnego określa:
- 1) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju regionalnego;
  - 2) politykę państwa wobec regionów, ich grup lub obszarów problemowych;
  - 3) zasady oraz mechanizmy współpracy oraz koordynacji działań podejmowanych przez Radę Ministrów na poziomie krajowym, z działaniami podejmowanymi przez samorząd terytorialny na poziomie regionu.
2. Krajowa strategia rozwoju regionalnego zawiera w szczególności elementy, o których mowa w art. 12a ust. 1, w ujęciu regionalnym oraz uwzględnia ustalenia zawarte w:
- 1) średniookresowej strategii rozwoju kraju;
  - 2) innych strategiach rozwoju.

Art. 14c.

W celu zapewnienia realizacji europejskiej polityki spójności w Polsce tworzy się dokument, o którym mowa w tytule II w rozdziale II rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, zwany dalej „narodową strategią spójności”.

Art. 14d.

Zasady wieloletniego finansowania realizacji polityki rozwoju określają przepisy o finansach publicznych.>

Rozdział 3

[Programy operacyjne] <Programy operacyjne i programy rozwoju>

[Art. 15.

1. Programy operacyjne ustanawia się w celu realizacji:

- 1) strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych i strategii ponadregionalnych - w formie krajowych programów operacyjnych oraz w formie regionalnych programów operacyjnych współfinansowanych z budżetu państwa i źródeł zagranicznych;
  - 2) strategii rozwoju województwa - w formie regionalnych programów operacyjnych.
2. Strategia rozwoju kraju może być realizowana również na podstawie umów lub porozumień międzynarodowych, a także odrębnych programów, w tym operacyjnych, oraz instrumentów prawnych i finansowych, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej.
3. Realizacja strategii rozwoju kraju w zakresie, o którym mowa w ust. 2, odbywa się na zasadach określonych w umowach lub porozumieniach międzynarodowych, a także w odrębnych programach, w tym operacyjnych, oraz instrumentach finansowych, o których mowa w ust. 2, realizowanych na podstawie przepisów Unii Europejskiej tam wskazanych, dotyczących tych programów oraz na podstawie właściwych decyzji Komisji Europejskiej.

Art. 16.

Program operacyjny obejmuje okres niewykraczający poza okres obowiązywania strategii rozwoju kraju lub strategii sektorowej, a w przypadku gdy program operacyjny jest ujęty w planie wykonawczym - okres obowiązywania tego planu.

Art. 17.

1. Program operacyjny określa w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej sektora bądź województwa, którego dotyczy, w tym wstępną ocenę wyników programu sporządzoną przed rozpoczęciem jego realizacji;
  - 2) cel główny i cele szczegółowe mierzone za pomocą wskaźników określonych ilościowo;
  - 3) priorytety;
  - 4) kierunki wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na realizację programu;
  - 5) sposób monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych;
  - 6) plan finansowy, w tym:
    - a) źródła finansowania realizacji programu,
    - b) kwotę środków przeznaczonych na finansowanie realizacji programu i jej podział między poszczególne priorytety,
    - c) informację o wysokości współfinansowania na poziomie programu i priorytetów;
  - 7) system realizacji.
2. W przypadku programów operacyjnych współfinansowanych ze środków, o których mowa w art. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i

uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 25-78), uwzględnia się również wymagania określone w art. 37 i 38 tego rozporządzenia.

3. *Sposób zapewnienia wieloletniego finansowania programu operacyjnego ze środków pochodzących z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych określają przepisy o finansach publicznych.*
4. *W przypadku gdy źródłem dofinansowania w ramach programu operacyjnego są środki pochodzące z funduszy celowych, dofinansowanie w tym zakresie odbywa się na podstawie przepisów dotyczących tych funduszy.*

Art. 18.

Projekt krajowego programu operacyjnego opracowuje oraz uzgadnia:

- 1) *właściwy minister - jeżeli program nie przewiduje finansowania środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych i nie jest skierowany do określonego terytorium kraju;*
- 2) *minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego we współpracy z właściwym ministrem lub właściwymi ministrami - jeżeli program przewiduje finansowanie środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych lub jest skierowany do określonego terytorium kraju.*

Art. 19.

1. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedstawia Radzie Ministrów opinię o zgodności projektu programu operacyjnego, o którym mowa w art. 18 pkt 1, z obowiązującą strategią rozwoju kraju oraz planem wykonawczym, jeżeli program operacyjny jest ujęty w takim planie.*
2. *W przypadku negatywnej opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, Rada Ministrów podejmuje decyzję w sprawie zgodności projektu programu operacyjnego ze strategią rozwoju kraju i planem wykonawczym.*
3. *Krajowy program operacyjny przyjmowany jest przez Radę Ministrów w drodze uchwały.*
4. *Instytucja zarządzająca ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" komunikat o:*
  - 1) *w przypadku krajowych programów operacyjnych, o których mowa w art. 18 pkt 1:*
    - a) *podjęciu przez Radę Ministrów uchwały o przyjęciu programu operacyjnego,*
    - b) *adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści treść programu operacyjnego, zmian do tego programu oraz treść szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego,*
    - c) *terminie, od którego program operacyjny lub jego zmiany będą stosowane,*
    - d) *zakresie zmian wprowadzonych do programu;*
  - 2) *w przypadku krajowych programów operacyjnych, o których mowa w art. 18 pkt 2:*
    - a) *podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej program operacyjny,*
    - b) *adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści treść programu operacyjnego, zmian do tego programu oraz treść szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego,*
    - c) *terminie, od którego program operacyjny lub jego zmiany będą stosowane,*
    - d) *zakresie zmian wprowadzonych do programu.]*

<Art. 15.

1. Programy są dokumentami o charakterze operacyjno-wdrożeniowym ustanawianymi w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, określającymi działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem finansowania i realizacji, stanowiącym element programu. Programy przyjmuje się w drodze uchwały lub decyzji odpowiedniego organu.
2. Średniookresowa strategia rozwoju kraju oraz strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, mogą być realizowane również na podstawie umów lub porozumień międzynarodowych, odrębnych programów, w tym programów operacyjnych oraz programów realizowanych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna, o których mowa w rozdziale III rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 1) i programów, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1638/2006 z dnia 24 października 2006 r. określającym przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (Dz. Urz. UE L 310 z 09.01.2006, str. 1), oraz instrumentów prawnych i finansowych, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej.
3. Realizacja średniookresowej strategii rozwoju kraju w zakresie, o którym mowa w ust. 2, odbywa się na zasadach określonych w umowach lub porozumieniach międzynarodowych, a także w odrębnych programach, w tym operacyjnych oraz instrumentach finansowych, o których mowa w ust. 2, realizowanych na podstawie przepisów Unii Europejskiej tam wskazanych, dotyczących tych programów oraz na podstawie właściwych decyzji Komisji Europejskiej.
4. Programami są:
  - 1) programy operacyjne – dokumenty, o których mowa w art. 37 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, realizujące cele zawarte w narodowej strategii spójności i strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3; programami operacyjnymi są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne;
  - 2) programy rozwoju – dokumenty realizujące cele zawarte w strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, w tym programy wojewódzkie, w rozumieniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, oraz programy wieloletnie, o których mowa w przepisach o finansach publicznych.
5. Funkcję instytucji zarządzającej dla programów, o których mowa w ust. 2, dla których instytucja zarządzająca została umiejscowiona w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie decyzji Komisji Europejskiej, pełni minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. W przypadku gdy w programach, zgodnie z odpowiednią decyzją Komisji Europejskiej, instytucja zarządzająca znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego pełni rolę koordynatora krajowego.

6. Dla każdego programu instytucja opracowująca program przygotowuje przed jego przyjęciem raport ewaluacyjny, zawierający uprzednią ewaluację skuteczności i efektywności realizacji programu.
7. Raport ewaluacyjny, o którym mowa w ust. 6, jest przekazywany do wiadomości odpowiednio Radzie Ministrów lub sejmikowi województwa wraz z projektem programu.
8. Instytucja opracowująca program może, w uzasadnionych przypadkach, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, odstąpić od opracowywania raportu, o którym mowa w ust. 6, biorąc pod uwagę w szczególności wartość nakładów przewidzianych na realizację danego programu, wysoki stopień realizacji celu publicznego oraz skalę oddziaływania na gospodarkę i społeczeństwo.

Art. 16.

Programy obejmują okres niewykraczający poza okres obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju lub strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, które realizuje.

Art. 17.

1. Program określa w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym oraz wyniki raportu ewaluacyjnego, o którym mowa w art. 15 ust. 6;
  - 2) cel główny i cele szczegółowe w nawiązaniu do średniookresowej strategii rozwoju kraju, narodowej strategii spójności lub strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, wraz z określonymi wskaźnikami;
  - 3) priorytety oraz kierunki interwencji w zakresie terytorialnym, w tym w ujęciu wojewódzkim;
  - 4) sposób monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych;
  - 5) plan finansowy, w tym:
    - a) źródła finansowania realizacji programu,
    - b) kwotę środków przeznaczonych na finansowanie realizacji programu i jej podział między poszczególne priorytety,
    - c) informację o wysokości współfinansowania na poziomie programu i priorytetów;
  - 6) podstawowe założenia systemu realizacji.
2. W przypadku programów operacyjnych uwzględnia się wymagania określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.
  3. Sposób zapewnienia wieloletniego finansowania programu operacyjnego ze środków pochodzących z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych określają przepisy o finansach publicznych.
  4. W przypadku gdy źródłem dofinansowania w ramach programu operacyjnego są środki pochodzące z funduszy celowych, dofinansowanie w tym zakresie odbywa się na podstawie przepisów dotyczących tych funduszy.

Art. 18.

Projekt programu opracowuje oraz uzgadnia:

- 1) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, we współpracy z właściwymi ministrami – w przypadku krajowego programu operacyjnego;**
- 2) zarząd województwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego – w przypadku regionalnego programu operacyjnego;**
- 3) właściwy minister lub zarząd województwa – w przypadku programu rozwoju.**

Art. 19.

- 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedstawia Radzie Ministrów opinię o zgodności projektu programu rozwoju opracowanego przez właściwego ministra ze średniookresową strategią rozwoju kraju.**
- 2. Program rozwoju opracowany przez właściwego ministra jest przyjmowany przez Radę Ministrów, w drodze uchwały, po uzyskaniu opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o której mowa w ust. 1.**
- 3. Program rozwoju opracowany przez właściwy zarząd województwa jest przyjmowany przez zarząd województwa w drodze uchwały.**
- 4. Projekt krajowego programu operacyjnego jest przyjmowany przez Radę Ministrów, w drodze uchwały, przed skierowaniem do Komisji Europejskiej.**
- 5. Krajowy program operacyjny po przyjęciu przez Komisję Europejską, w drodze decyzji, jest przekazywany do wiadomości członkom Rady Ministrów.**
- 6. Przepisy ust. 2-5 stosuje się odpowiednio w przypadku zmiany programów rozwoju lub programów operacyjnych.**
- 7. Właściwy minister opracowujący program rozwoju lub minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” komunikat o:**
  - 1) w przypadku programów rozwoju opracowywanych przez właściwego ministra:**
    - a) podjęciu przez Radę Ministrów uchwały o przyjęciu programu rozwoju lub jego zmian,**
    - b) adresie strony internetowej, na której właściwy minister opracowujący program rozwoju zamieści treść programu rozwoju oraz zmian do tego programu,**
    - c) terminie, od którego program rozwoju opracowany przez właściwego ministra lub jego zmiany będą stosowane;**
  - 2) w przypadku programów operacyjnych:**
    - a) podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej program operacyjny lub jego zmiany,**
    - b) adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści treść krajowego programu operacyjnego oraz zmian do tego programu,**
    - c) terminie, od którego program operacyjny lub jego zmiany będą stosowane.**
- 8. Właściwy zarząd województwa ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym komunikat o:**
  - 1) podjęciu przez zarząd województwa uchwały o przyjęciu programu rozwoju opracowanego przez zarząd województwa lub jego zmian;**

- 2) adresie strony internetowej, na której zarząd województwa zamieści treść programu rozwoju oraz zmian do tego programu;
- 3) terminie, od którego program rozwoju lub jego zmiany będą stosowane.>

<Art. 19a.

1. Projekty programów podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.
2. Przepisy art. 6 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.>

Art. 20.

- [1. Projekt regionalnego programu operacyjnego, przewidującego dofinansowanie pochodzące z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych uzyskanych za pośrednictwem rządu, przygotowuje zarząd województwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego.
2. Zarząd województwa przyjmuje regionalny program operacyjny w drodze uchwały.]
- <1. Projekt regionalnego programu operacyjnego, przewidującego dofinansowanie pochodzące z budżetu państwa przygotowuje oraz uzgadnia zarząd województwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego.
2. Zarząd województwa przyjmuje projekt regionalnego programu operacyjnego w drodze uchwały, przed skierowaniem do przyjęcia przez Komisję Europejską.>
- <2a. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, wykonując zadania państwa członkowskiego, prowadzi negocjacje regionalnych programów operacyjnych z Komisją Europejską, w uzgodnieniu oraz przy udziale przedstawiciela instytucji zarządzającej regionalnym programem operacyjnym.
- 2b. Regionalny program operacyjny, po przyjęciu przez Komisję Europejską, w drodze decyzji, jest przekazywany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego do wiadomości członkom Rady Ministrów.>
- [3. Instytucja zarządzająca ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym komunikat o:
- 1) podjęciu przez zarząd województwa uchwały przyjmującej regionalny program operacyjny;
  - 2) adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści treść programu operacyjnego, jego zmiany oraz szczegółowy opis priorytetów tego programu;
  - 3) terminie, od którego program operacyjny lub jego zmiany będą stosowane;
  - 4) zakresie zmian wprowadzonych do projektu;
  - 5) podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej regionalny program operacyjny.]

<3. Instytucja zarządzająca ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym regionalny program operacyjny.>

<3a. Przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio w przypadku zmiany regionalnych programów operacyjnych.>

[4. Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, określa, w drodze uchwały, zakres i warunki dofinansowania regionalnego programu operacyjnego środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych.]

<4. Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, określa, w drodze uchwały, zakres i warunki dofinansowania programu opracowanego przez zarząd województwa środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych.>

5. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zawiera z zarządem województwa kontrakt wojewódzki, w zakresie i na warunkach określonych w uchwale, o której mowa w ust. 4.

<5a. Kontrakt wojewódzki jest zawierany w celu realizacji programów lub przedsięwzięć wymagających dofinansowania ze środków krajowych budżetu państwa.>

6. Kontrakt wojewódzki powinien określać, co najmniej:

[1) kwotę dofinansowania regionalnego programu operacyjnego środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych, w podziale na priorytety;]

<1) kwotę dofinansowania programu opracowanego przez zarząd województwa środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych;>

2) warunki przekazywania środków;

3) sposób wykonywania przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego nadzoru nad prawidłowością wykorzystania przekazanych środków;

4) zakres i tryb sprawozdawczości z realizacji kontraktu;

5) sposób wykonywania przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego kontroli i monitoringu nad realizacją kontraktu wojewódzkiego.

7. Kontrakt wojewódzki określa również kwotę:

1) dofinansowania części zadań realizowanych przez samorząd wojewódzki w ramach krajowego programu operacyjnego;

2) wkładu własnego jednostek samorządu terytorialnego w ramach realizacji regionalnego programu operacyjnego.

8. Zadania ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego określone w kontrakcie wojewódzkim, w szczególności dotyczące nadzoru nad prawidłowością wykorzystania przekazanych środków, mogą zostać przekazane właściwemu miejscowo wojewodzie, na zasadach określonych w odrębnym porozumieniu, którego kopię minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przekazuje zarządowi województwa w terminie 7 dni od dnia zawarcia porozumienia.

9. Zarząd województwa przekazuje sejmikowi województwa, do dnia 30 czerwca każdego roku, informację o realizacji regionalnego programu operacyjnego w roku poprzednim.

[Art. 21.

1. W zakresie, w którym finansowanie projektów w ramach programów, o których mowa w art. 15, stanowi pomoc spełniającą przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską albo pomoc de minimis, do tego finansowania mają zastosowanie szczególne warunki i tryb udzielania pomocy.

2. Podmiotami udzielającymi pomocy, o której mowa w ust. 1, są instytucje zarządzające, instytucje pośredniczące albo instytucje wdrażające.

3. Właściwy minister albo minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego - w zakresie regionalnych programów operacyjnych, określi, w drodze rozporządzenia, szczególne

przeznaczenie, warunki i tryb udzielania pomocy, o której mowa w ust. 1, mając w szczególności na uwadze konieczność zapewnienia zgodności udzielanej pomocy z warunkami jej dopuszczalności, w przypadku gdy odrębne przepisy nie określają szczegółowych warunków i trybu udzielania tej pomocy.]

<Art. 21.

- 1. W zakresie, w którym finansowanie projektów w ramach programów stanowi pomoc spełniającą przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską albo pomoc de minimis, do tego finansowania mają zastosowanie szczególne warunki i tryb udzielania pomocy.**
- 2. Podmiotami udzielającymi pomocy, o której mowa w ust. 1, są instytucje zarządzające, instytucje pośredniczące, instytucje wdrażające lub beneficjenci.**
- 3. Właściwy minister albo minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego – w zakresie programów operacyjnych, w ramach których zarząd województwa pełni funkcję instytucji zarządzającej lub instytucji pośredniczącej, określi, w drodze rozporządzenia, szczególne przeznaczenie, warunki i tryb udzielania pomocy, o której mowa w ust. 1, mając w szczególności na uwadze konieczność zapewnienia zgodności udzielanej pomocy z warunkami jej dopuszczalności, w przypadku gdy odrębne przepisy nie określają szczegółowych warunków i trybu udzielania tej pomocy.**
- 4. Pomoc, o której mowa w ust. 1, nieobjęta przepisami, o których mowa w ust. 3, lub innymi przepisami wydanymi na podstawie odrębnych ustaw, stanowi pomoc indywidualną, a jej przeznaczenie i szczególne warunki udzielania określa decyzja lub umowa o dofinansowanie projektu.>**

[Rozdział 4

Plany wykonawcze

Art. 22.

- 1. Skoordynowane tematycznie programy operacyjne mogą być ujęte w planach wykonawczych.*
- 2. Plan wykonawczy obejmuje okres odpowiadający okresowi dostępności środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, przeznaczonych na finansowanie jego realizacji. Plan wykonawczy przewidujący finansowanie wyłącznie środkami krajowymi obejmuje okres do 7 lat.*
- 3. Plan wykonawczy określa w szczególności:*
  - 1) krajowe programy operacyjne, które będą realizowane w ramach planu wykonawczego;*
  - 2) kierunki wsparcia regionalnych programów operacyjnych środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych;*
  - 3) źródła finansowania realizacji planu;*
  - 4) indykatorywną kwotę środków przeznaczonych na finansowanie krajowych i regionalnych programów operacyjnych;*
  - 5) indykatorywny podział środków, o których mowa w pkt 4, między poszczególne krajowe i regionalne programy operacyjne;*
  - 6) system realizacji oraz sposób koordynacji realizacji programów operacyjnych.*

4. *W przypadku planu wykonawczego, w którym ujęte są programy operacyjne, o których mowa w art. 17 ust. 2, uwzględnia się wymagania określone w art. 27 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.*

Art. 23.

1. *Opracowanie i uzgodnienie projektu planu wykonawczego odbywa się na zasadach określonych w art. 18.*
2. *Minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, oszacuje, w terminie 1 miesiąca od dnia otrzymania wniosku, kwotę środków budżetu państwa dostępnych na realizację planu wykonawczego w kolejnych latach realizacji planu.*
3. *Plan wykonawczy jest przyjmowany przez Radę Ministrów w drodze uchwały.*
4. *Plan wykonawczy, o którym mowa w art. 22 ust. 4, podlega również procedurze konsultacji, o której mowa w art. 28 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.*

Art. 24.

1. *Plan wykonawczy podlega aktualizacji w przypadku:*
  - 1) *aktualizacji strategii rozwoju kraju;*
  - 2) *korekty oszacowania kwoty środków, o którym mowa w art. 23 ust. 2.*
2. *Rada Ministrów może zobowiązać właściwego ministra do przedstawienia projektu zaktualizowanego planu wykonawczego z przyczyn innych niż określone w ust. 1.*
3. *Zaktualizowany plan wykonawczy przyjmuje Rada Ministrów w drodze uchwały.]*

Rozdział 5

Realizacja programów operacyjnych

[Art. 25.

1. *Za prawidłową realizację programu operacyjnego odpowiada instytucja zarządzająca.*
2. *Instytucją zarządzającą jest:*
  - 1) *w przypadku krajowego programu operacyjnego - odpowiednio właściwy minister albo minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, zgodnie z art. 18;*
  - 2) *w przypadku regionalnego programu operacyjnego - zarząd województwa.]*

<Art. 25.

Za prawidłową realizację programu odpowiada:

- 1) **w przypadku programu operacyjnego – instytucja zarządzająca, którą jest odpowiednio minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego lub zarząd województwa;**
- 2) **w przypadku programu rozwoju – odpowiednio właściwy minister lub zarząd województwa.>**

Art. 26.

1. Do zadań instytucji zarządzającej należy w szczególności:

[1] *wypełnianie obowiązków wynikających z art. 60 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 - w odniesieniu do programu operacyjnego współfinansowanego ze środków, o których mowa w art. 1 tego rozporządzenia;*

2) *przygotowanie szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego, z uwzględnieniem wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o których mowa w art. 35 ust. 3 pkt 1;]*

<1) wypełnianie obowiązków wynikających z art. 60 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;

2) przygotowanie szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego oraz jego zmian, z uwzględnieniem wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o których mowa w art. 35 ust. 3 pkt 1;>

3) przygotowanie i przekazanie Komitetowi Monitorującemu do zatwierdzenia propozycji kryteriów wyboru projektów;

4) wybór, w oparciu o kryteria, o których mowa w pkt 3, projektów, które będą dofinansowane w ramach programu operacyjnego;

[5] *zawieranie z beneficjentami umów o dofinansowanie projektu lub wydawanie decyzji, o której mowa w art. 28 ust. 2 pkt 1;]*

<5) zawieranie z beneficjentami umów o dofinansowanie projektu lub podejmowanie decyzji, o której mowa w art. 28 ust. 2;>

6) określenie kryteriów kwalifikowalności wydatków objętych dofinansowaniem w ramach programu operacyjnego;

[7] *określenie poziomu dofinansowania projektu, jako procentu wydatków objętych dofinansowaniem, przy czym poziom ten może:*

a) być zróżnicowany w zależności od typu projektu lub właściwości beneficjenta,

b) wynieść do 100 % wartości projektu;]

<7) określenie poziomu dofinansowania projektu, jako procentu wydatków objętych dofinansowaniem;>

8) określenie systemu realizacji programu operacyjnego;

[9] *określenie typów projektów, przy wyborze których niezbędne jest zasięgnięcie opinii ekspertów, o których mowa w art. 31;]*

10) zarządzanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację programu operacyjnego, pochodzącymi z budżetu państwa, budżetu województwa lub ze źródeł zagranicznych;

11) dokonywanie płatności ze środków programu operacyjnego na rzecz beneficjentów;

12) monitorowanie postępów w realizacji, ewaluacja programu operacyjnego oraz stopnia osiągnięcia jego celów;

- 13) opracowywanie, w razie potrzeby, propozycji zmian w programie operacyjnym;
  - 14) prowadzenie kontroli realizacji programu operacyjnego, w tym kontroli realizacji poszczególnych dofinansowanych projektów;
  - [15) *odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych beneficjentom;*]
  - <15) odzyskiwanie kwot podlegających zwrotowi, w tym wydawanie decyzji o zwrocie środków przekazanych na realizację programów, projektów lub zadań, o której mowa w przepisach o finansach publicznych;>**
  - <15a) ustalanie i nakładanie korekt finansowych, o których mowa w art. 98 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;>**
  - 16) zapewnienie właściwej informacji i promocji programu operacyjnego.
2. Instytucja zarządzająca, wykonując zadania, o których mowa w ust. 1, powinna uwzględniać zasadę równego dostępu do pomocy wszystkich kategorii beneficjentów w ramach programu oraz zapewniać przejrzystość reguł stosowanych przy ocenie projektów.
- <3. Instytucja zarządzająca ogłasza komunikat:**
- 1) w przypadku krajowego programu operacyjnego – w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” o:
    - a) adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści treść szczegółowego opisu priorytetów krajowego programu operacyjnego lub jego zmian,
    - b) terminie, od którego szczegółowy opis priorytetów programu operacyjnego lub jego zmiany będą stosowane,
    - c) zakresie zmian wprowadzonych do szczegółowego opisu priorytetów;
  - 2) w przypadku regionalnego programu operacyjnego – w wojewódzkim dzienniku urzędowym o:
    - a) adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści treść szczegółowego opisu priorytetów regionalnego programu operacyjnego lub jego zmian,
    - b) terminie, od którego szczegółowy opis priorytetów regionalnego programu operacyjnego lub jego zmiany będą stosowane,
    - c) zakresie zmian wprowadzonych do szczegółowego opisu priorytetów.>

Art. 27.

1. Instytucja zarządzająca może, w drodze porozumienia, powierzyć instytucji pośredniczącej część zadań związanych z realizacją programu operacyjnego, a w szczególności:
  - 1) przygotowanie i przekazanie instytucji zarządzającej propozycji szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego w oparciu o wytyczne ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o których mowa w art. 35 ust. 3 pkt 1;
  - 2) przygotowanie i przekazanie Komitetowi Monitorującemu propozycji kryteriów wyboru projektu;

- 3) dokonywanie, w oparciu o określone kryteria, wyboru projektów, które będą dofinansowane w ramach programu operacyjnego;
  - 4) zawieranie umów z beneficjentami o dofinansowanie projektu;
  - 5) kontrolę realizacji dofinansowanych projektów;
  - 6) dokonywanie płatności ze środków programu operacyjnego na rzecz beneficjentów;
  - <6a) wydawanie decyzji o zwrocie środków przekazanych na realizację programów, projektów lub zadań, o której mowa w przepisach o finansach publicznych;>**
  - 7) odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych beneficjentom;
  - 8) prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych.
2. Instytucja zarządzająca ponosi odpowiedzialność za prawidłowość realizacji zadań powierzonych instytucji pośredniczącej.
3. Instytucja zarządzająca zatwierdza procedury dokonywania czynności w ramach powierzonych zadań, opracowane przez instytucję pośredniczącą.
4. Instytucja zarządzająca lub, za jej zgodą instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca może powierzyć realizację czynności technicznych związanych z obsługą swoich zadań innym podmiotom na podstawie odpowiednio porozumienia lub umowy.
- [5. Do realizacji czynności technicznych, o których mowa w ust. 4, powierzanych jednostce sektora finansów publicznych lub fundacjom, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163 i Nr 170, poz. 1217). W takim przypadku instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca zwraca tym jednostkom sektora finansów publicznych lub fundacjom wydatki konieczne do wykonania tych czynności.]*
- <5. Do realizacji czynności technicznych, o których mowa w ust. 4, powierzanych jednostce sektora finansów publicznych lub fundacjom, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 oraz z 2008 r. Nr 171, poz. 1058). W takim przypadku instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca pokrywa poniesione przez te jednostki lub fundacje niezbędne koszty wykonania tych czynności.>**

Art. 28.

[1. W ramach programu operacyjnego mogą być dofinansowane projekty:

- 1) indywidualne - o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu, wskazywane przez instytucję zarządzającą zgodnie z kryteriami zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący;*
- 2) systemowe - polegające na dofinansowaniu realizacji zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach;*
- 3) wyłonione w trybie konkursu;*
- 4) (uchylony).*

1a. Lista projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych, jest ogłaszana przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w formie obwieszczenia ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

1b. *Lista projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, realizowanych w ramach regionalnych programów operacyjnych, jest przyjmowana przez zarząd województwa w formie uchwały ogłaszanej w wojewódzkim dzienniku urzędowym.*

2. *Jeżeli instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca jest jednocześnie beneficjentem, podstawę dofinansowania projektu stanowi odpowiednio:*

1) *decyzja podjęta przez instytucję zarządzającą;*

2) *umowa o dofinansowanie zawarta między instytucją zarządzającą a instytucją pośredniczącą.]*

<1. W ramach programu operacyjnego mogą być dofinansowane, zgodnie z kryteriami zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący, projekty:

1) **indywidualne – o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu, wskazywane przez instytucję zarządzającą;**

2) **systemowe, w tym również projekty pomocy technicznej – polegające na realizacji zadań publicznych przez podmioty działające na podstawie odrębnych przepisów, w zakresie określonym przepisami prawa i dokumentami strategiczno-programowymi przyjętymi przez Radę Ministrów;**

3) **wyłonione w trybie konkursu.**

1a. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w przypadku krajowych programów operacyjnych:

1) **zamieszcza na swojej stronie internetowej listę projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz jej zmiany;**

2) **ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” komunikat o adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści listę projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, lub jej zmiany.**

1b. Zarząd województwa w przypadku regionalnych programów operacyjnych:

1) **zamieszcza na swojej stronie internetowej listę projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz jej zmiany;**

2) **ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym komunikat o adresie strony internetowej, na której instytucja zarządzająca zamieści listę projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, lub jej zmiany.**

2. **Jeżeli instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca jest jednocześnie beneficjentem, podstawę dofinansowania projektu stanowi umowa o dofinansowanie projektu lub decyzja podjęta przez instytucję zarządzającą lub instytucję pośredniczącą, zgodnie z przyjętym systemem realizacji dla danego programu operacyjnego. W przypadku gdy instytucją zarządzającą lub pośredniczącą jest samorząd województwa decyzja podejmowana jest w formie uchwały zarządu województwa.>**

[3. Nadzór nad realizacją regionalnych programów operacyjnych sprawuje właściwy wojewoda, na zasadach określonych w art. 78-80, art. 81-83, art. 86 i 87 oraz art. 88a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

4. *Do podejmowania rozstrzygnięć w zakresie zadań zarządu województwa, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2, 4, 7, 8, 9 i 13, stosuje się art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.]*

- <5. Dokumenty stanowiące system realizacji programu operacyjnego, a także ich zmiany podlegają publikacji na stronach internetowych właściwej instytucji zarządzającej.
6. Dokumenty, o których mowa w ust. 5, nie mogą być zmieniane na niekorzyść wnioskodawcy w trakcie trwania określonej tury konkursu, w zakresie w jakim dotyczą tego konkursu, a w przypadku konkursów otwartych – ich zmiana nie może mieć negatywnego wpływu na rozpatrzenie złożonego przed dokonaniem tej zmiany wniosku o dofinansowanie.
7. Przepis ust. 6 nie ma zastosowania do przypadków, gdy konieczność dokonania zmiany wynika ze zobowiązań międzynarodowych lub przepisów odrębnych ustaw. W takim przypadku, dokonując zmiany w systemie realizacji, właściwa instytucja zarządzająca wraz z publikacją tych zmian podaje informację zawierającą ich uzasadnienie oraz termin, od którego zmiany te będą stosowane.
8. Wszelkie dokumenty przedstawiane przez wnioskodawców, oceniane w trakcie trwania konkursu lub danej tury konkursu, do czasu zawarcia umów o dofinansowanie lub zakończenia danej tury konkursu w przypadku konkursu otwartego, nie stanowią informacji publicznej w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).>

<Art. 28a.

1. W celu wspólnej realizacji projektów, o których mowa w art. 28 ust. 1, w zakresie określonym przez instytucję zarządzającą, mogą być tworzone partnerstwa, przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej „projektem partnerskim”, na warunkach określonych w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów.
2. Projekt partnerski jest realizowany na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie zawartej z beneficjentem działającym w imieniu i na rzecz partnerów w zakresie określonym porozumieniem lub umową partnerską.
3. W przypadku projektów partnerskich, porozumienie lub umowa partnerska określa w szczególności zadania partnerów, zasady wspólnego zarządzania projektem oraz sposób przekazywania przez beneficjenta środków finansowych na pokrycie niezbędnych kosztów ponoszonych przez partnerów na realizację zadań w ramach projektu.
4. W przypadku projektów partnerskich realizowanych na podstawie umowy partnerskiej, podmiot o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych, ubiegający się o dofinansowanie, dokonuje wyboru partnerów spoza sektora finansów publicznych z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania podmiotów, w szczególności jest zobowiązany do:
  - 1) ogłoszenia otwartego naboru partnerów w dzienniku ogólnopolskim lub lokalnym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej; w ogłoszeniu powinien być wskazany termin co najmniej 21 dni na zgłoszenie partnerów;
  - 2) uwzględnienia przy wyborze partnerów: zgodności działania potencjalnego partnera z celami partnerstwa, oferowanego wkładu potencjalnego partnera w

realizację celu partnerstwa, doświadczenie w realizacji projektów o podobnym charakterze, współpracę z beneficjentem w trakcie przygotowania projektu;

3) podania do publicznej wiadomości informacji o stronach umowy o partnerstwie oraz zakresu zadań partnerów.>

Art. 29.

1. Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca, w celu wyłonienia projektów do dofinansowania w trybie, o którym mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3, ogłasza konkurs na swojej stronie internetowej.

[2. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 1, określa:]

<2. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera informacje obejmujące:>

- 1) rodzaj projektów podlegających dofinansowaniu;
- 2) rodzaj podmiotów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie;
- 3) kwotę środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów;
- 4) poziom dofinansowania projektów, o którym mowa w art. 26 ust. 1 pkt 7;
- 5) maksymalną kwotę dofinansowania projektu, o ile kwota taka została ustalona;
- 6) kryteria wyboru projektów;
- 7) termin rozstrzygnięcia konkursu;
- 8) wzór wniosku o dofinansowanie projektu;
- 9) termin, miejsce i sposób składania wniosków o dofinansowanie projektu;
- 10) wzór umowy o dofinansowanie projektu[./<;>

<11) informację o środkach odwoławczych przysługujących wnioskodawcy w ramach systemu realizacji programu operacyjnego.>

3. Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca w dniu ogłoszenia konkursu zamieszcza w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim lub regionalnym informację o konkursie, zawierającą co najmniej elementy określone w ust. 2 pkt 1-3 oraz wskazanie adresu strony internetowej, na której zamieszczono ogłoszenie o konkursie.

[4. Do czasu zawarcia wszystkich umów o dofinansowanie projektu z beneficjentami wyłonionymi w konkursie lub w wyniku rozpatrzenia protestu, instytucja ogłaszająca konkurs:

- 1) nie może spowodować pogorszenia warunków realizacji projektu oraz nakładać na podmioty ubiegające się o dofinansowanie dodatkowych obowiązków;*
- 2) nie może dokonać zmian w zasadach konkursu w zakresie, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, 5, 6, 8 i 9;*
- 3) może wyłącznie rozszerzyć rodzaj podmiotów ubiegających się o dofinansowanie.]*

<4. Do czasu zawarcia wszystkich umów o dofinansowanie projektu z beneficjentami wyłonionymi w konkursie lub w wyniku rozpatrzenia środków odwoławczych przewidzianych w ustawie, instytucja ogłaszająca konkurs nie może spowodować pogorszenia zasad konkursu, warunków realizacji projektu oraz nakładać na podmioty ubiegające się o dofinansowanie dodatkowych obowiązków.>

<4a. Przepis ust. 4 nie ma zastosowania do przypadków, gdy konieczność zmiany wynika ze zobowiązań międzynarodowych lub przepisów innych ustaw.>

[5. W przypadku regionalnych programów operacyjnych, o terminach posiedzenia komisji konkursowych przeprowadzających konkursy, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3, jest zawiadamiany właściwy miejscowo wojewoda, który może wydelegować do prac w komisji w charakterze obserwatora swojego przedstawiciela.]

[Art. 30.

1. Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca ogłasza na swojej stronie internetowej listę projektów wyłonionych do dofinansowania oraz pisemnie informuje każdego z wnioskodawców o wynikach rozpatrzenia jego wniosku.
2. Wnioskodawca, którego projekt nie został wyłoniony do dofinansowania, w terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w ust. 1, może złożyć pisemny protest.
3. Protest jest rozpatrywany:
  - 1) w przypadku krajowych programów operacyjnych - przez instytucję wdrażającą, instytucję pośredniczącą albo przez instytucję zarządzającą, jeżeli odpowiednio instytucja wdrażająca albo instytucja pośrednicząca nie zostały ustanowione dla danego programu;
  - 2) w przypadku regionalnych programów operacyjnych - przez właściwego miejscowo wojewodę.
4. W przypadku negatywnego rozpatrzenia protestu wnioskodawca, w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji w tym zakresie, może skierować wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy:
  - 1) w przypadku krajowych programów operacyjnych - do instytucji zarządzającej;
  - 2) w przypadku regionalnych programów operacyjnych - do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
5. Protest oraz wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy są rozpatrywane w terminie 1 miesiąca od dnia ich otrzymania.
6. Rozstrzygnięcie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy kończy procedurę wyboru projektu.]

<Art. 30.

1. **Podstawę dofinansowania projektu stanowi umowa o dofinansowanie projektu zawarta z beneficjentem przez instytucję zarządzającą albo działającą w jej imieniu instytucję pośredniczącą lub instytucję wdrażającą albo decyzja, o której mowa w art. 28 ust. 2.**
2. **Umowa albo decyzja, o których mowa w ust. 1, określają warunki dofinansowania projektu, a także prawa i obowiązki beneficjenta z tym związane.>**

<Art. 30a.

1. **Umowa o dofinansowanie projektu jest zawierana zgodnie z systemem realizacji programu operacyjnego, w odniesieniu do projektu:**
  - 1) **który pozytywnie przeszedł wszystkie etapy jego oceny i został zakwalifikowany do dofinansowania, oraz**
  - 2) **którego dofinansowanie jest możliwe w ramach dostępnej alokacji na realizację poszczególnych działań i priorytetów w ramach programu operacyjnego.**

2. Instytucja zarządzająca, pośrednicząca lub instytucja wdrażająca, zgodnie z systemem realizacji programu operacyjnego, ogłasza na swojej stronie internetowej listę projektów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3, które zostały zakwalifikowane do dofinansowania.
3. Właściwa instytucja, o której mowa w ust. 2, pisemnie informuje wnioskodawcę o wynikach oceny jego projektu.

Art. 30b.

1. W przypadku negatywnej oceny projektu wnioskodawca, po otrzymaniu informacji, o której mowa w art. 30a ust. 3, może wnieść środki odwoławcze przewidziane w systemie realizacji programu operacyjnego, w terminie, trybie i na warunkach tam określonych. W takim przypadku w pisemnej informacji, o której mowa w art. 30a ust. 3, właściwa instytucja zamieszcza uzasadnienie wyników oceny projektu oraz pouczenie o możliwości wniesienia środka odwoławczego, wraz ze wskazaniem terminu przysługującego na jego wniesienie, sposobie wniesienia oraz właściwej instytucji, do której środek ten należy wnieść.
2. System realizacji programu operacyjnego musi uwzględniać co najmniej jeden środek odwoławczy przysługujący wnioskodawcy w trakcie ubiegania się o dofinansowanie.
3. W rozpatrywaniu środków odwoławczych nie mogą brać udziału osoby, które na jakimkolwiek etapie dokonywały czynności związanych z określonym projektem, w tym były zaangażowane w jego ocenę.
4. Właściwa instytucja informuje wnioskodawcę na piśmie o wynikach procedury odwoławczej przewidzianej w systemie realizacji programu operacyjnego wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego, na zasadach określonych w art. 30c.
5. Nie podlegają rozpatrzeniu środki odwoławcze, jeżeli mimo prawidłowego pouczenia, o którym mowa w ust. 1, zostały wniesione:
  - 1) po terminie;
  - 2) w sposób sprzeczny z pouczeniem;
  - 3) do niewłaściwej instytucji.

Art. 30c.

1. Po wyczerpaniu środków odwoławczych przewidzianych w systemie realizacji programu operacyjnego i po otrzymaniu informacji o negatywnym wyniku procedury odwoławczej przewidzianej w systemie realizacji programu operacyjnego, o której mowa w art. 30b ust. 4, wnioskodawca może w tym zakresie wnieść skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego, zgodnie z art. 3 § 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270, z późn. zm.).
2. Skarga, o której mowa w ust. 1, jest wnoszona przez wnioskodawcę w terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w art. 30b ust. 4, bezpośrednio do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego wraz z kompletną dokumentacją w sprawie, obejmującą wniosek o dofinansowanie wraz z informacją w przedmiocie oceny projektu, kopie wniesionych środków odwoławczych oraz informacji, o której mowa w art. 30b ust. 4. Skarga podlega opłacie sądowej.
3. W wyniku rozpatrzenia skargi, o której mowa w ust. 1, sąd może:

- 1) uwzględnić skargę, stwierdzając, że ocena projektu została przeprowadzona w sposób naruszający prawo, przekazując jednocześnie sprawę do ponownego rozpatrzenia przez właściwą instytucję zarządzającą lub pośredniczącą;
  - 2) oddalić skargę w przypadku jej nieuwzględnienia;
  - 3) umorzyć postępowanie w sprawie, jeżeli z jakichkolwiek względów jest ono bezprzedmiotowe.
4. Sąd rozstrzyga sprawę w zakresie, o którym mowa w ust. 1, w terminie 30 dni od dnia wniesienia skargi.
5. Wniesienie skargi:
- 1) po terminie, o którym mowa w ust. 2,
  - 2) niekompletnej,
  - 3) bez uiszczenia opłaty sądowej w terminie, o którym mowa w ust. 2
- powoduje pozostawienie jej bez rozpatrzenia.

Art. 30d.

1. Wnioskodawca lub właściwa instytucja pośrednicząca lub zarządzająca może wnieść skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia rozstrzygnięcia wojewódzkiego sądu administracyjnego. Przepis art. 30c ust. 2 stosuje się odpowiednio.
2. Skarga, o której mowa w ust. 1, jest rozpatrywana w terminie 30 dni od dnia jej wniesienia. Przepis art. 30c ust. 5 stosuje się odpowiednio.
3. Na prawo wnioskodawcy do wniesienia skargi do sądu administracyjnego nie wpływa negatywnie błędne pouczenie lub brak pouczenia, o którym mowa w art. 30b ust. 1 i 4.

Art. 30e.

W zakresie nieuregulowanym w ustawie do postępowania przed sądami administracyjnymi stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi określone dla aktów lub czynności, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 z wyłączeniem art. 52-55, art. 61 § 3-6, art. 115-122, 146, 150 i 152 tej ustawy.

Art. 30f.

Procedura odwoławcza, o której mowa w art. 30a-30e, nie wstrzymuje zawierania umów z wnioskodawcami, których projekty zostały zakwalifikowane do dofinansowania.

Art. 30g.

Informacje otrzymywane przez wnioskodawcę dotyczące oceny jego wniosku, a także w trakcie trwania procedury odwoławczej, nie stanowią decyzji administracyjnej.>

[Art. 31.

1. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w celu zapewnienia rzetelnej i bezstronnej oceny projektów, powołuje i odwołuje ekspertów z poszczególnych dziedzin objętych programem operacyjnym na okres 5 lat, licząc od dnia powołania, a także prowadzi listę tych ekspertów.*
2. *Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca, w procesie wyboru projektów do dofinansowania, może korzystać z opinii ekspertów wpisanych na listę, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem art. 26 ust. 1 pkt 9.*

3. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady powoływania i odwoływania ekspertów, warunki jakie musi spełniać ekspert oraz przesłanki skreślenia z listy ekspertów, a także warunki ich wynagradzania za wydane opinie, mając na względzie dążenie do zapewnienia rzetelnej i bezstronnej oceny projektów.]*

<Art. 31.

1. **W celu zapewnienia rzetelnej i bezstronnej oceny projektów w procesie wyboru projektów do dofinansowania mogą uczestniczyć eksperci posiadający specjalistyczną wiedzę lub umiejętności z poszczególnych dziedzin objętych programem operacyjnym.**
2. **Ekspertem może zostać osoba, która:**
  - 1) **korzysta z pełni praw publicznych;**
  - 2) **ma pełną zdolność do czynności prawnych;**
  - 3) **nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub za umyślne przestępstwo skarbowe;**
  - 4) **spełnia inne wymogi określone w systemie realizacji programu operacyjnego.**
3. **Instytucja zarządzająca może tworzyć i prowadzić bazę ekspertów.**
4. **Instytucja zarządzająca udostępnia utworzoną bazę ekspertów na swojej stronie internetowej oraz przekazuje ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego dane w niej zawarte.**
5. **W przypadku dokonania jakiegokolwiek zmiany w bazie ekspertów ust. 4 stosuje się odpowiednio.**
6. **Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego tworzy i prowadzi centralną bazę ekspertów, na podstawie danych przekazanych przez instytucje zarządzające oraz udostępnia ją na swoich stronach internetowych.**
7. **Baza ekspertów oraz centralna baza ekspertów, zawierają następujące dane:**
  - 1) **imię i nazwisko eksperta;**
  - 2) **dziedzinę objętą programem operacyjnym, w której specjalizuje się ekspert;**
  - 3) **adres poczty elektronicznej eksperta.**
8. **Instytucja zarządzająca może przekazać kompetencje w zakresie tworzenia i prowadzenia bazy ekspertów instytucjom uczestniczącym we wdrażaniu programu operacyjnego.**
9. **Umieszczenie danych eksperta w bazie ekspertów i w centralnej bazie ekspertów wymaga jego uprzedniej zgody wyrażonej na piśmie, która zawiera również zgodę na przetwarzanie jego danych osobowych.**
10. **Instytucja zarządzająca, przekazując ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego dane, o których mowa w ust. 6, dołącza do nich zgodę na umieszczenie danych eksperta w centralnej bazie ekspertów, o której mowa w ust. 9.>**

Art. 32.

- [1. Instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca może zawrzeć z instytucją wdrażającą porozumienie lub umowę o realizację powierzonych jej zadań.*
- 2. Do porozumień, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy działu V ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.).]*

- <1. Instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca może zawrzeć z instytucją wdrażającą porozumienie lub umowę o realizacji powierzonych jej zadań, w tym o wydawaniu decyzji o zwrocie środków przekazanych na realizację programów, projektów lub zadań, o której mowa w przepisach o finansach publicznych.**
- 2. Do porozumień, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy o finansach publicznych dotyczące środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej i innych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, niepodlegających zwrotowi.>**
- [3. Do zawarcia umowy, o której mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163, z późn. zm.), jeżeli wymaga tego istotny interes bezpieczeństwa państwa, w tym w zakresie energetyki lub informatyzacji.]*
- [4. Porozumienie lub umowa, o których mowa w ust. 1, zawierają elementy wymienione w art. 209 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych oraz określają w szczególności:]*
- <4. Porozumienie lub umowa, o których mowa w ust. 1, zawierają elementy określone w przepisach o finansach publicznych dotyczących umowy o dotację rozwojową oraz określają w szczególności:>**
- 1) zadania instytucji wdrażającej objęte dofinansowaniem środkami programu operacyjnego;
  - 2) kwotę dofinansowania;
  - 3) warunki przekazania środków;
  - 4) sposób wykonywania przez instytucję zarządzającą lub instytucję pośredniczącą nadzoru nad prawidłowością wykorzystania przekazanych środków.
5. Instytucja wdrażająca realizuje zadania dofinansowane w ramach programu operacyjnego w sposób określony w odrębnych przepisach dotyczących jej działalności.

[Art. 34.

1. *Instytucje zarządzające, instytucje pośredniczące oraz instytucje wdrażające przekazują niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub pisemnie, informację o wykluczeniu prawa otrzymania dofinansowania w ramach programu operacyjnego przez podmioty, o których mowa w art. 211 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.*
2. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi wykaz podmiotów wyłączonych z możliwości ubiegania się o dofinansowanie oraz udostępnia te informacje, na wniosek, instytucjom zarządzającym, instytucjom pośredniczącym i instytucjom wdrażającym.*
3. *Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji, o których mowa w ust. 1, tryb ich przekazywania, a także tryb udostępniania wykazu podmiotów wyłączonych z możliwości ubiegania się o dofinansowanie, biorąc pod uwagę konieczność ochrony tych informacji przed niepowołanym dostępem.]*

Art. 35.

[1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odpowiada za koordynację w zakresie wykorzystania środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczonych na dofinansowanie programów operacyjnych.]

<1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odpowiada za koordynację wykorzystania środków zagranicznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczonych na dofinansowanie programów operacyjnych, z wyjątkiem programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego.>

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w szczególności:

1) wykonuje, o ile ustawa nie stanowi inaczej, zadania państwa członkowskiego określone w przepisach rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;

2) opracowuje i przedstawia Radzie Ministrów do zatwierdzenia, po zasięgnięciu opinii właściwego ministra albo zarządu województwa, propozycję podziału środków budżetu państwa i środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej między poszczególne programy operacyjne;

3) zapewnia zgodność programów operacyjnych z przepisami Unii Europejskiej;

4) prowadzi, we współpracy z właściwymi ministrami i zarządami województw, negocjacje z Komisją Europejską mające na celu uzgodnienie treści programów operacyjnych;

5) współpracuje w zakresie przygotowywania regionalnych programów operacyjnych, monitoruje i kontroluje przebieg ich realizacji oraz zwraca się do zarządów województw z wnioskami dotyczącymi usprawnienia sposobu ich realizacji;

[6] występuje do Komisji Europejskiej z wnioskiem o dokonanie przesunięć środków między programami lub między priorytetami;]

<6) występuje do Komisji Europejskiej z wnioskiem o dokonanie przesunięć środków między programami operacyjnymi lub – na wniosek właściwej instytucji zarządzającej – między priorytetami;>

[7] certyfikuje Komisji Europejskiej prawidłowość poniesienia wydatków w ramach programów operacyjnych;]

<7) certyfikuje Komisji Europejskiej prawidłowość poniesienia wydatków w ramach programów operacyjnych oraz przeprowadza kontrole w celu zapewnienia prawidłowej realizacji tego procesu;>

8) (uchylony);

[9] opracowuje i przedstawia Radzie Ministrów do zatwierdzenia projekty planów wykonawczych przewidujących finansowanie środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej;]

<9) opracowuje i przedstawia Radzie Ministrów do zatwierdzenia projekt narodowej strategii spójności;>

10) prowadzi negocjacje z Komisją Europejską mające na celu uzgodnienie treści planów, o których mowa w pkt 9;

- 11) opracowuje i przedstawia Radzie Ministrów do zatwierdzenia raporty o postępach w realizacji planów, o których mowa w pkt 9, kierowane do Komisji Europejskiej.
3. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w celu zapewnienia zgodności sposobu wdrażania programów operacyjnych z prawem Unii Europejskiej oraz spełniania wymagań określanych przez Komisję Europejską, a także w celu zapewnienia jednolitości zasad wdrażania programów operacyjnych, może, z uwzględnieniem art. 26, wydać wytyczne dotyczące programów operacyjnych w zakresie:
  - 1) szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego;
  - <1a) prowadzenia negocjacji z Komisją Europejską programów operacyjnych i ich zmian;>**
  - 2) trybu dokonywania wyboru projektów;
  - 3) kwalifikacji osób uczestniczących w wyborze projektów;
  - 4) trybu dokonywania płatności i rozliczeń;
  - <4a) kwalifikowania wydatków w ramach programów operacyjnych;**
  - 4b) spraw związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód;**
  - 4c) wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego;>**
  - 5) trybu monitorowania postępów realizacji programów operacyjnych;
  - <5a) programowania działań dotyczących mieszkalnictwa;**
  - 5b) postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych;>**
  - 6) trybu i zakresu sprawozdawczości z realizacji programów operacyjnych;
  - <6a) jednolitego systemu zarządzania i monitorowania projektów indywidualnych, zgodnych z art. 28 ust. 1;**
  - 6b) informacji i promocji;>**
  - 7) sposobu oceny programów operacyjnych;
  - 8) warunków technicznych gromadzenia i przekazywania danych w formie elektronicznej;
  - 9) kontroli realizacji programów operacyjnych;
  - <9a) warunków certyfikacji oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w Programach Operacyjnych w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013;**
  - 9b) korekt finansowych w ramach programów operacyjnych;>**
  - 10) sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości;
  - 11) innych spraw związanych z przygotowaniem i wdrażaniem programów operacyjnych.
- <3a. Wytyczne w zakresie trybu dokonywania wyboru projektów nie mogą być zmieniane na niekorzyść wnioskodawców w trakcie trwania konkursu, a w przypadku konkursów otwartych – zmiany nie mogą wpływać negatywnie na rozpatrywanie wniosków złożonych przed dniem dokonania zmiany.**
- 3b. Przepis ust. 3a nie ma zastosowania do przypadków, gdy konieczność wprowadzenia zmian wynika ze zobowiązań międzynarodowych lub przepisów odrębnych ustaw.**

W takim przypadku, dokonując zmiany wytycznych minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego wraz z publikacją zmian podaje informację zawierającą ich uzasadnienie oraz termin, od którego zmiany będą stosowane.>

4. Wytyczne dotyczące spraw, o których mowa w ust. 3 pkt 1-4, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przygotowuje po zasięgnięciu opinii instytucji pośredniczących.
5. W przypadku regionalnych programów operacyjnych wytyczne dotyczące spraw, o których mowa w ust. 3, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przygotowuje po zasięgnięciu opinii właściwej instytucji zarządzającej.
6. Wytyczne dotyczące spraw, o których mowa w ust. 3 pkt 4 i 10, minister rozwoju regionalnego przygotowuje we współpracy z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.
7. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego:
  - 1) podaje do publicznej wiadomości, w szczególności na swojej stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, treść wytycznych, o których mowa w ust. 3, a także ich zmian;
  - 2) ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" komunikat o miejscu publikacji wytycznych oraz ich zmian, a także o terminie, od którego wytyczne lub ich zmiany będą stosowane.
8. W zakresie, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zapewnia kontrolę wykorzystania środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej.
9. Zadania ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego wynikające z ust. 2 pkt 7 mogą zostać przekazane wojewodzie, w zakresie i na zasadach określonych w odrębnym porozumieniu.

<Art. 35a.

1. **W celu zapewnienia efektywnej koordynacji programowania i wdrażania polityki rozwoju, a także strategicznego monitorowania i oceny instrumentów jej realizacji tworzy się Komitet Koordynacyjny do spraw Polityki Rozwoju, zwany dalej „Komitetem Koordynacyjnym”, jako organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów.**
  2. **Do zadań Komitetu Koordynacyjnego należy w szczególności:**
    - 1) **określanie potrzeb i inicjowanie działań w zakresie programowania i realizacji polityki rozwoju;**
    - 2) **ocena realizacji długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju kraju;**
    - 3) **ocena spójności realizacji polityki rozwoju, z uwzględnieniem polityk unijnych;**
    - 4) **ocena uwarunkowań, wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych rozwoju kraju;**
    - 5) **ocena skuteczności przyjętych rozwiązań kształtowania i realizacji polityki rozwoju;**
    - 6) **monitorowanie realizacji strategii i programów, w tym poszczególnych instrumentów dla prowadzenia polityki rozwoju;**
    - 7) **inicjowanie opracowywania prognoz i raportów o rozwoju społeczno-gospodarczym i terytorialnym;**
    - 8) **ocena potencjału administracyjnego instytucji uczestniczących w zarządzaniu procesami rozwoju kraju;**
-

- 9) formułowanie opinii i rekomendacji dotyczących kształtowania oraz realizacji polityki rozwoju.
3. Komitetowi Koordynacyjnemu przewodniczy Prezes Rady Ministrów lub wyznaczony przez niego przedstawiciel.
  4. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze zarządzenia, skład Komitetu Koordynacyjnego oraz regulamin jego pracy.
  5. Przewodniczący Komitetu Koordynacyjnego może zapraszać do udziału w pracach Komitetu osoby niebędące jego członkami, w szczególności przedstawicieli strony samorządowej i partnerów społeczno-gospodarczych, jeżeli wymaga tego zakres spraw będących przedmiotem prac Komitetu.

Art. 35b.

1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego opracowuje, co 3 lata, raport o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym i przedkłada go Komitetowi Koordynacyjnemu do zaopiniowania.
2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, po uzyskaniu opinii, o której mowa w ust. 1, przedkłada raport Radzie Ministrów, która przyjmuje go w drodze uchwały.
3. Raport zawiera w szczególności:
  - 1) analizę kierunków rozwojowych, w tym w zakresie rozwoju regionalnego i przestrzennego;
  - 2) ocenę skuteczności realizacji celów rozwoju kraju wskazanych w strategiach i programach;
  - 3) rekomendacje dla polityki rozwoju kraju, z uwzględnieniem rozwoju regionów, sektorów lub dziedzin oraz rozwoju przestrzennego, a także rekomendacje dotyczące modyfikacji instrumentów jej wdrażania.
4. Wnioski przedstawione w raporcie stanowią podstawę do aktualizacji obowiązujących strategii i programów.
5. Rada Ministrów przekazuje raport do wiadomości Sejmu i Senatu.

Art. 35c.

1. Tworzy się Komitet do spraw Kontroli i Audytu Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, zwany dalej „Komitetem”, jako organ opiniodawczo-doradczy ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie realizacji zadania, o którym mowa w art. 35 ust. 8.
2. Do zadań Komitetu należy w szczególności:
  - 1) wymiana informacji i doświadczeń między instytucją audytową, instytucją zarządzającą, instytucją certyfikującą oraz organami kontroli państwowej w zakresie przeprowadzonych kontroli;
  - 2) opiniowanie planów kontroli instytucji zarządzających programami operacyjnymi;
  - 3) opiniowanie zasad kontroli w zakresie weryfikacji równoległego finansowania wydatków ponoszonych w ramach różnych programów wspólnotowych oraz w ramach różnych okresów programowania;
  - 4) proponowanie działań na rzecz zwiększenia efektywności kontroli przeprowadzanych w ramach poszczególnych programów operacyjnych;

- 5) analiza sprawozdań i raportów z kontroli w obszarze funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, przekazywanych do Komisji Europejskiej.
3. W skład Komitetu wchodzi:
- 1) dwóch przedstawicieli ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w zakresie koordynowania wdrażania funduszy strukturalnych oraz w zakresie koordynowania regionalnych programów operacyjnych;
  - 2) przedstawiciele instytucji zarządzających;
  - 3) przedstawiciele instytucji audytowej;
  - 4) przedstawiciele instytucji certyfikującej.
4. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może powołać w skład Komitetu przedstawicieli innych instytucji niż wymienione w ust. 3.
5. Komitetowi przewodniczy minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego lub wyznaczony przez niego przedstawiciel.
6. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego określi, w drodze zarządzenia, skład Komitetu oraz regulamin jego prac.
7. Przewodniczący Komitetu może zapraszać do udziału w pracach Komitetu osoby niebędące jego członkami, w tym w szczególności przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli oraz innych państwowych organów kontroli, jeżeli wymaga tego zakres spraw będących przedmiotem prac Komitetu.

Art. 35d.

Funkcję instytucji audytowej pełni Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej.

Art. 35e.

1. Beneficjent jest obowiązany poddać się kontroli w zakresie prawidłowości realizacji projektu, przeprowadzanej przez instytucję zarządzającą, instytucję pośredniczącą, instytucję wdrażającą, instytucję certyfikującą, instytucję audytową, przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz inne instytucje uprawnione do przeprowadzenia kontroli na podstawie odrębnych przepisów.
2. Kontrole mogą być przeprowadzane w każdym czasie od dnia otrzymania informacji o wyłonieniu projektu do dofinansowania do dnia upływu 3 lat od zamknięcia programu operacyjnego lub do dnia upływu 3 lat następujących po roku, w którym dokonano częściowego zamknięcia programu operacyjnego.
3. Kontrole mogą być przeprowadzane w siedzibie kontrolującego, na podstawie dostarczonych dokumentów oraz w każdym miejscu bezpośrednio związanym z realizacją projektu.
4. Beneficjent jest obowiązany udostępnić podmiotom, o których mowa w ust. 1, dokumenty związane z realizacją projektu, zapewnić dostęp do pomieszczeń i terenów, na których jest lub był realizowany projekt, dostęp do systemu teleinformatycznego i wszystkich dokumentów informatycznych związanych z zarządzaniem projektem oraz udzielać wszelkich wyjaśnień dotyczących realizacji projektu.>

Art. 36.

1. Realizacja programów operacyjnych podlega monitorowaniu przez Komitet Monitorujący.

[2. Właściwy minister pełniący funkcję instytucji zarządzającej programem operacyjnym, w drodze zarządzenia, a w przypadku regionalnych programów operacyjnych zarząd województwa, w drodze uchwały, powołuje Komitet Monitorujący:

1) w przypadku programu operacyjnego dofinansowanego ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej - zgodnie z art. 63 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;

2) w przypadku pozostałych programów operacyjnych - określając jego skład, zadania oraz tryb działania.]

<2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego pełniący funkcję instytucji zarządzającej programem operacyjnym, w drodze zarządzenia, a w przypadku regionalnego programu operacyjnego zarząd województwa w drodze uchwały, powołuje Komitet Monitorujący zgodnie z art. 63 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.>

3. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego oraz marszałek województwa uczestniczą, poprzez swoich przedstawicieli, w pracach Komitetu Monitorującego powołanego dla regionalnego programu operacyjnego, o którym mowa w ust. 2.

4. W pracach Komitetu Monitorującego powołanego dla regionalnego programu operacyjnego, o którym mowa w ust. 2, uczestniczą także przedstawiciele Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

[Art. 37.

Do postępowania w zakresie ubiegania się oraz udzielania dofinansowania na podstawie niniejszej ustawy ze środków pochodzących z budżetu państwa lub ze środków zagranicznych nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.) oraz przepisów dotyczących postępowania sądowo-administracyjnego.]

<Art. 37.

Do postępowania w zakresie ubiegania się oraz udzielania dofinansowania na podstawie ustawy ze środków pochodzących z budżetu państwa lub ze środków zagranicznych nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.).>